ידי יין לא יצאו (יין בתוך הסעודה או ד' כוסות)

רשב"ם מסכת פסחים דף ק עמוד ב (יין בתוך הסעודה)

ידי יין לא יצאו. **שאם יש להם יין בביתם לשתות חייבין לברך בפה"ג שאינן פטורין בברכת הכוס של שתיית יין ששתו בבהכ"נ מאחר שעקרו ממקומן דה"ל היסח הדעת וצריך לברך אבל המקדש בביתו על שולחנו בשבת א"צ לברך על היין שבתוך הסעודה שהרי פוטרו יין שלפני הסעודה** כדתנן בכיצד מברכין (ברכות ד' מב א) בירך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון **ומוקי לה בגמרא** [שם ב] **בשבתות ובימים טובים הואיל ואדם קובע סעודתו על היין**:

תוספות מסכת פסחים דף ק עמוד ב (יין בתוך הסעודה)

ידי יין לא יצאו - **וחייבין לברך בביתם בפה"ג משום שינוי מקום אבל משמע אם קידש בביתו על שולחנו שוב א"צ לברך על היין תוך הסעודה אף על גב דסבר יש קידוש שלא במקום סעודה ולא שייך קידוש לסעודה א"כ אם הבדיל על שולחנו פטור מלברך על היין שבתוך הסעודה אף על גב דיש הבדלה שלא במקום סעודה לכ"ע** והכא יש לדחות דאיכא למימר דלא פטר אא"כ רוצה לשתות לפני המזון אבל תוך המזון לא פטר אך יש להביא ראיה מכיצד מברכין (שם ד' מב.) **דתנן בירך על היין שלפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון פי' שהיו רגילין לשתות אחר הסעודה לפני ברהמ"ז משמע דכ"ש שפוטר היין שבתוך המזון שלא בא אלא לשרות אכילה שבמעיו** ואפילו למאן דאמר התם בגמרא יין שבתוך המזון לא פטר יין שלאחר המזון היינו משום דאין יין שבא לשרות פוטר את היין הבא לשתות **אבל יין שלפני המזון שבא לשתות דעדיף טפי כ"ע מודו דפוטר את היין שבתוך המזון** ועוד אם צריך לברך בתוך המזון מאי קאמר יין שלפני המזון פוטר את שלאחר המזון תיפוק ליה דפטרו יין שבתוך המזון למ"ד התם דפוטר ודוחק לומר בשלא שתו יין תוך הסעודה **ואף על גב דהתם מוקי לה בשבתות וי"ט ובשעת הקזת דם שאדם קובע סעודתו על היין ה"ה בחול נמי אם דעתו לשתות יין בתוך הסעודה אלא נקט שבתות וי"ט דאז רגילות לקבוע סעודתו על היין ותדע דבי"ט אם נמלך ואין בדעתו לשתות יין לא פטר משמע דהכל תלוי בדעתו הלכך אם בירך על היין לפני המזון ודעתו לשתות בתוך המזון א"צ לברך אחריו על הגפן ולא תוך המזון בפה"ג אבל אם נמלך אינו פוטר וגם צריך לברך אחריו ברכה מעין שלש**.

שפת אמת מסכת פסחים דף ק עמוד ב (ד' כוסות)

בגמ' אותם בנ"א כו' ידי יין לא יצאו כו' **עי' פי' רש"י ותוס' לענין ברכת פה"ג ולולי דבריהם יש לפרש ידי יין היינו מצות ד' כוסות לא יצא דאע"ג דסבר רב דיש קידוש שלא במקום סעודה מ"מ בד' כוסות מודה שתקנו אותן דרך חירות במקום סעודה** ור"י לקמן פליג דיצא גם ידי ד' כוסות משום דלדידי' שינוי מקום אינו מגרע שלא יקרא ע"י זה במקום סעודה והיינו דאמרי' ואזדא ר"י לטעמי' דאמר שינוי מקום א"צ לברך אלמא דשינוי מקום לא הוי שינוי לדידי' ה"ה דיוצא ידי ד' כוסות **ולפי' זה א"ש מה דמייתי פלוגתא זו בפרקין בדיני ד' כוסות**:

ברכת הטוב והמטיב (רק אם היין משובח מהיין הראשון או על כל חבית חדשה)

רשב"ם מסכת פסחים דף קא עמוד א (רק אם היין משובח מהיין הראשון)

אחד שינוי יין. **שהביאו לו יין מחבית אחרת ויש לו טעם משונה או גרוע או משובח אין צריך לברך שנית על היין. אבל הטוב והמטיב מיהת מברך אם משובח מן הראשון** כדאמרי' בהרואה (ברכות נט:) אמר רב יוסף אמר ר' יוחנן אף על פי שאמרו שינוי יין אין צריך לברך אבל אומר הטוב והמטיב **ושינוי יין היינו מחבית אחרת** כדאמרי' בברכות ירושלמי בפרק כיצד [ה"ח] על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך עליה ומה היה מברך ואמר ר' יצחק בשם ר' אומר ברוך הטוב והמטיב:

תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד א (על כל חבית וחבית ובלבד שלא יהיה גרוע ביותר) (רק ביין מפני הרוגי ביתר)

שינוי יין א"צ לברך - **מיהו הטוב והמטיב צריך לברך** כדאמרינן בהרואה (שם דף נט:) **ופי' רשב"ם דווקא היכא דמשובח מן הראשון וכן בהלכות גדולות וכן משמע בירושלמי** דסוף כיצד מברכין דקאמר אבא בר רב הונא אמר יין חדש וישן צריך לברך שינוי יין אין צריך לברך שינוי מקום צריך לברך היסח הדעת כמו שהוא שינוי מקום **משמע שרוצה לומר דיין חדש וישן צריך לברך לפי שהישן טוב מן החדש אבל שינוי יין סתם אין צריך לברך כיון שאין ידוע שהשני משובח מיהו עובדא דבתר הכי פליג עליה דקאמר דעל כל חבית וחבית מברך מה היה מברך ואמר רבי יצחק בשם רבי ברוך הטוב והמטיב משמע בכל ענין אפילו מטבא לבישא מיהו יש לדחות שהיה מברך לפי שלא היה מכירו אבל אם ידוע שהשני גרוע לא ונראה דאפילו השני גרוע מברך דעל ריבוי יינות הוא מברך ובלבד שלא יהיה האחרון רע יותר מדאי שאין יכולין לשתותו אלא מדוחק וצריך לברך הטוב והמטיב בין בשעת סעודה ויחיד אין צריך לברך אי ליכא אחרינא בהדיה** כדמוכח בהרואה (שם) **ודוקא ביין מברכין לפי שזיבלו כרמיהן בדמיהן של ישראל והטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה** [ועיין תוספות ברכות נט: ד"ה הטוב].

תוספות מסכת ברכות דף נט עמוד ב (על כל חבית וחבית ובלבד שלא יהיה גרוע ביותר) (רק ביין מפני שסעיד ומשמח)

הטוב והמטיב - **אבל אשינוי לחם ואשינוי בשר אין מברכין הטוב והמטיב דדווקא איין דאית ביה תרתי דסעיד ומשמח מברכין הטוב והמטיב אבל בשר ולחם לא ופרשב"ם בערבי פסחים** (דף קא. ושם) **דדוקא כשהאחרון משובח מברכים הטוב והמטיב אבל בכיוצא בו לא** אך בירושלמי דכיצד מברכין א"ר אבא בר רב הונא צריך לברך על יין חדש וישן שינוי יין א"צ לברך שינוי מקום צריך לברך היסח הדעת כשינוי מקום משמע דוקא כשהאחרון ישן דעדיף טפי **ור"ת פי' דאפי' אין האחרון חשיב רק שלא ישתנה לגריעותא יותר מדאי** ומסיים בה רבי על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך הטוב והמטיב ומשמע דלא קפיד אם האחרון משובח אם לאו אף על גב דישן אידכר בסוף מ"מ נימא דרבי פליג עליה **ולפרשב"ם**

יעמידנה להך דרבי במסופק אם האחרון טוב ומספק היה מברך על כל אחד שמא משובח הוא אך ר"ת מפרש דעובדא דרבי בא לחלק כדפי' וי"מ דההוא דחדש וישן מיירי בברכת בורא פרי הגפן דומיא דשינוי מקום דבתר הכי אבל לא מצינו כן בגמרא שלנו.

<u>שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעה</u>

סעיף א

הביאו להם (א) **יין אחר, אינו מברך בפה"ג, אבל מברך עליו**: (ב) **הטוב** [א] **והמטיב**. הגה: (ג) אף על גב א שאין לו עוד מן [ב] הראשון (ב"י); (ד) ולאו דוקא הביאו להם מחדש, אלא **ה"ה אם היה להם מתחלה שתי יינות, מברכין על הב' הטוב והמטיב**. הגה: <א> **ודווקא** (ה) **ב שלא היו לפניו יחד כשבירך בפה"ג**, אבל היו ביחד א"צ לברך (ו) אלא בפה"ג, כמו שיתבאר סעיף ג' (ד"ע להשוות הטור עם מרדכי פ' הרואה) (ב"י).

סעיף ב

מברכין הטוב והמטיב על כל שינוי יין מן הסתם, אפילו אינו יודע שהשני משובח מהראשון, כל (ז) **שאינו יודע** <ב> **שהוא גרוע** (ח) **ממנו**. הגה: (ט) **ואין חילוק בין שניהם חדשים** (י) **או א' חדש וא' ישן** (ב"י בשם תוס' פרק הרואה וטור ותרומת הדשן סי' ל"ד) ואפי' שתה ממנו (יא) <ג> תוך שלשים יום. **י"א דאם שתה תחלה יין אדום והביאו לו יין לבן, אף על פי שהוא** (יב) ג **יותר גרוע, מברך הטוב והמטיב לפי שהוא בריא לגוף** (יג) **יותר מן האדום** (מרדכי פרק ערבי פסחים).

סעיף ד

ד **אין לברך הטוב והמטיב אא"כ יש אחר** (טו) **עמו**, דהכי משמע: ה הטוב לו, והמטיב לחבירו; **וה"ה אם אשתו ובניו עמו, אבל אם הוא יחידי, לא**.

<u>משנה ברורה סימן קעה</u>

(ב) הטוב והמטיב - **ומברך אותה בשם ומלכות והוא הודאה על ריבוי היין שנזדמן לו [ועוד כתבו** [א] **הספרים טעם לנוסח זה כי ידוע שהאדם צריך למעט בתענוגי העולם ויין הלא מביא לידי שמחה ויכול לבוא לידי קלות ראש לכך סידרו נוסח זה של הטוב והמטיב שידוע שברכת הטוב והמטיב שבבהמ"ז תקנו על הרוגי ביתר שנתנו לקבורה ועי"ז יזכור יום המיתה ולא ימשך אחר היין הרבה]**. ודוקא על יין שבתוך המזון [או שהיו מסובין לשתות בלא אכילה ואח"כ הביאו להם יין אחר וכדלקמיה בס"ה בהג"ה] **אבל על כוס של בהמ"ז א"צ לברך עליו ברכת הטוב והמטיב אף שהוא מין יין אחר** [ב] **דהא כבר אמר הטוב והמטיב בבהמ"ז** [מ"א]. **בלילי פסח טוב לכתחלה שלא לשתות עוד מין אחר של יין** [ג] בתוך הסעודה **כדי שלא יצטרך לברך עליו הטוב והמטיב ויהיה נראה קצת כמוסיף על הכוסות** אך אם הוא צמא וחושק לשתות ממנו יכול לברך עליו הטוב והמטיב [אחרונים]:

(ג) אף על גב שאין לו וכו' - **עיין במ"א בשם פוסקים שיש דעות בזה** [ד] וע"כ הכריעו לדינא דאם יש להם מן הראשון והביאו השני כדי שיטעמו יין אחר משונה מן הראשון מברכין עליו הטוב והמטיב **אבל אם אין להם כלל מראשון א"כ לא מחמת שינוי הביאו אלא מפני שכלה הראשון אין מברכין עליו שאין בזה ריבוי טובה כ"כ**:

(ד) ולאו דוקא וכו' מחדש - ר"ל [ה] שהביאו להם עתה בבית אלא **ה"ה אם היה להם מתחלה שתי יינות בבית ודעתו לשתותם אלא שהיין השני לא היה מוכן לפניו על השלחן בשעת ברכת בפה"ג** וכדלקמיה [לבוש] **ודעת הל"ח** [ו] **דכשהם בביתו בשעת ברכת בפה"ג ודעתו לשתותם כמונח לפניו על השלחן דמי וא"צ לברך ברכת הטוב וספק ברכות להקל**:

(ז) שאינו יודע שהוא גרוע - **אבל אם יודע שהוא גרוע אפי' מעט לא יברך עליו אף שהוא מין אחר** [אחרונים]:

(ח) ממנו - **כתב הט"ז דוקא אם הוא מסתפק שמא הוא גרוע רק ממנו אבל אם הוא מסתפק שמא הוא גרוע מאד עד שאינו ראוי לשתות אלא מדוחק לא יברך עליו ברכת הטוב**:

(י) או אחד חדש וכו' - **ודוקא מחדש לישן אבל מישן לחדש בסתמא לא אא"כ ידוע לו שהחדש ההוא טוב כמו הישן** [עט"ז וא"ר וש"א]:

(יג) יותר מן האדום - **ומ"מ** [ט] **אם שתה לבן תחלה ואח"כ הביאו לו אדום מברך עליו ברכת הטוב אם יודע שהאדום משובח יותר** [י] **אבל בסתמא לא מפני שהלבן בריא יותר לגוף ונחשב אדום לגביה כגרוע ממנו**:

(יד) על הטוב וכו' - **ואם מסופק לו איזהו טוב ואיזהו רע** [יא] **מותר לו לכתחלה לברך בפה"ג על האחת וברכת הטוב על השני אף שהובאו לפניו לכתחלה שניהן כאחת וזהו מדינא** [יב] **ומ"מ טוב להדר כשיש לו ספק איזהו טוב שמתחלה יסלק אחת מן השלחן ואח"כ יברך בפה"ג על האחת ואח"כ יברך ברכת הטוב על השני ויוצא בזה ידי כל החששות. כתב בא"ר דכן אם רוצה לברך על כמה יינות יסירם עכ"פ מהשלחן בשעת ברכה ראשונה ואח"כ כששותה אפילו כמה יינות מברך על כ"א ברכת הטוב**:

(טו) עמו - **ושותה** [יג] **מאותו יין אבל אם אינו שותה אלא הוא לבדו או ששותה רק חבירו לבדו אין מברכין ע"ז ברכת הטוב גם בעינן דוקא שיהיה לחבירו שותפות באותו היין** [יד] **אבל אם הוא רק אורח בעלמא שבעה"ב נתן לו לשתות** [טו] **לא יכול לומר ברכת הטוב וכתב המ"א דגם הבעה"ב לא יכול לומר ברכה זו באופן זה אם לא שהבעה"ב העמיד הקנקן על השלחן לשתות מי שירצה הוי כשותפות ויכול אף האורח לברך ואשתו ובניו כיון שצריך לפרנסן הוי כאלו יש להם חלק בו. גם בעינן שישתו בחבורה ביחד ולא זה בחדר זה וזה בחדר זה.** גם הסכימו כמה [טז] אחרונים שאין לברך ברכת הטוב אלא כששתו שניהם משתי היינות אבל אם שתו שניהם רק מיין הראשון ומיין השני שתה רק אחד או להיפך אין לברך. [יז] **כתבו האחרונים בברכת הטוב יכול לברך בדיעבד אף שכבר שתה ונזכר כשהיין בפיו שבולעו ומברך אח"כ אבל אם נזכר אחר שכבר שתה אין כדאי לברך ומיהו כשיש עוד יין בקנקן לכו"ע יכול לברך** דדמי למי ששכח לברך המוציא ונזכר קודם גמר סעודה [פמ"ג]:

קידושא בבי כנישתא (היתר אכילה בביהכ"נ וקידוש בביה"כ במקום שאין אורחין)

שפת אמת מסכת פסחים דף קא עמוד א

בגמ' **ולשמואל למה להו לקדושי בבי כנישתא לולי דברי התוס' נ"ל דלרב ל"ק די"ל דמקדש בביהכ"נ בציבור*) משום ברוב עם הדרת מלך** [והא עדיף טפי מלקדש כ"א לעצמו כדאמרי ב"ה בברכות (נ"ג) גבי ברכת האור במו"ש] **ואף על גב דאח"כ מקדש בביתו מ"מ כיון דשם קידוש עלי' הוי הידור אבל לשמואל דלאו קידוש הוא כלל לא הוי הידור**:

שפת אמת מסכת פסחים - הערות פרק י - ערבי פסחים [דף קא עמוד א]

[דף קא עמוד א] *) **אבל קשה** לפמ"ש הדגמ"ר באו"ח (סי' רע"א) להסתפק **דהא דקיי"ל בכל המצות דאע"פ שיצא מוציא היינו דוקא להוציא אנשים אבל לא להוציא נשים שאינם בכלל ערבות ובצל"ח בברכות** (כ' ב) **פשיטא לי' הכי דאין האנשים ערבים לנשים ע"ש א"כ היכי אמרי' הכא אליבא דרב דאע"ג דכבר יצא בקידוש שבבהכנ"ס הדר מקדש בביתו כדי להוציא בניו וב"ב כיון דאשתו בכלל ב"ב** כמ"ש רש"י שם (כ"ד) וכ"מ בחלה (פ"ד מי"א) ע"ש בר"ש ולגבי דידה ל"א אף על פי שיצא מוציא **וע"כ צ"ל כמ"ש בתוס' רעק"א במגילה** (פ"ב מ"ד) **דבמצות דנשים חייבות גם הם בכלל ערבות ושייך בהו דינא דאם יצא מוציא או כנראה מדברי האוה"ח** (ריש פ' נצבים) **דנשים אינם ערבים לאנשים אבל אנשים ערבים להם** אכן בס' מוצל מאש (סי' י"ב) מסיק כשיטת הצל"ח ולדבריהם קשה כנ"ל וצ"ע:

תוספות מסכת פסחים דף ק עמוד ב (כשליכא אורחין בביהכ"נ הוי ברכה לבטלה)

ידי קידוש יצאו - **אף על פי שלא שתו רק שיטעום המברך או אפילו אחד מהם** כדמוכח בסוף בכל מערבין (עירובין דף מ:) ולכתחלה צריך שיטעמו כולם **ונראה דהלכה כשמואל דאמר אין קידוש אלא במקום סעודה ואף על גב דבעלמא הלכה כרב באיסורי וגם ר' יוחנן סבר לקמן כרב הכא הלכה כשמואל דרב הונא ורבה ואביי כולהו סברי בסמוך אין קידוש אלא במקום סעודה וכן פסק במגילת סתרים והמקדש שדעתו לאכול במקום אחר יכול להוציא את האוכלים שם דלדידהו הוי מקום סעודה** וכן משמע דמסתמא אחד מבני העיר היה מקדש בבהכ"נ ומוציא האורחים **והיכא דליכא אורחים סמוך לבהכ"נ אין לקדש דהויא ברכה לבטלה דקי"ל כשמואל ואין לומר במקדש כאן על דעת שרוצה לאכול במקום אחר מודה שמואל דיש קידוש** והא דפליגי בסתמא מדפריך ולשמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא **ומיהו ממקום למקום בבית אחד כגון מאיגרא לארעא נראה דמודה שמואל אם קידש באיגרא כדי לאכול בארעא דחשיב קידוש במקום סעודה וכן מוכח בירושלמי** דקאמר רבי יעקב בשם שמואל קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר צריך לקדש ר' אחא בשם ר' אושעיא אמר רב מי שסוכתו עריבה עליו מקדש ליל י"ט האחרון בביתו ועולה ואוכל בסוכתו א"ר בון ולא פליגי מאי דאמר רב בשלא היה בדעתו לאכול בבית שקידש ומאי דאמר שמואל בשהיה בדעתו לאכול בבית שקידש והא דקאמר ולא פליגי היינו ממקום למקום בחד בית **ולאו דוקא נקט בירושלמי קידש בבית זה ונמלך לאכול בבית אחר ויתיישב שלא יחלוק הירושלמי עם הש"ס שלנו כתב בשם רב נטרונאי גאון בתשובות מקדשין בבית הכנסת ונותן לתוך עיניו לרפואה** כדאמר (ברכות ד' מג:) פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק מאור עיניו ואימת מהדרא ליה בקידושא דבי שימשי **ומיהו באבי העזרי כתוב דהאי רפואה מצי למיעבד בקידוש שבביתו**.

תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד א (רק אכלו בחדרים הסמוכים לביהכ"נ)

דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא - **וא"ת והא אמרי' בפ' בני העיר** (מגילה דף כח.) **בתי כנסיות אין אוכלין בהן ואין שותין בהן אף על גב דאכילה ושתיה של מצוה מותר** כדאמרי' בירושלמי שהיו אוכלים שם בקידוש החדש **וגם עכשיו נוהגין לשתות כוס הבדלה וברית מילה מ"מ שאינה של מצוה ושינה אסור ואפי' בשל בבל אין אוכלין בהן** דקאמר התם רבינא ורב אדא בר אהבה שלא היו רוצים ליכנס בבית הכנסת מפני הגשמים אי לאו משום דשמעתא בעיא צלותא **והא דקאמר התם בתי כנסיות של בבל על תנאי עשויין היינו לאחר שיחרבו שאין נוהגין בהן קדושה וי"ל דלאו דוקא בבי כנישתא אלא חדרים שהיו סמוכין לבית הכנסת קרי בי כנישתא ומשם היו שומעים הקידוש ולפי מה שפירשתי דממקום למקום בחד בית כשדעתו לאכול במקום אחר יש קידוש כו' אתי שפיר**.

ר"ן על הרי"ף מסכת פסחים דף יט: - כ. (אכלו אפי' בביהכ"נ מפני מצוה דרבים) (מקדשין אפי' אין שם אורחין)

לאפוקי אורחים ידי חובתן דאכלו ושתו בבי כנישתא. שאע"פ שאמרו (מגילה כח א) בבתי כנסיות שאין אוכלין בהן ואין שותין בהן **אפשר דאורחין מותרין שמצות הרבים היא שאוכלין שם מקופה של צדקה של בני העיר**. אי נמי דאכלי בבי כנשתא לאו דוקא אלא בחדרים הסמוכים לה ושומעין קדוש משם שהוא קביעות סעודתן **ואנו עכשיו אף על גב דלא אכלי אורחין בבי כנשתא ונקטינן דאין קדוש אלא במקום סעודה אפילו הכי נקטינן לקדושי בבי כנישתא דכיון דמעיקרא אתקון משום אורחים אמרינן ליה שתקנות חכמים קבועות הן** כדאשכחינן במעין שבע דמערב שבת (שבת דף כד ב) דאתקון משום עם שבשדות הבאים באחרונה ואפילו היכא דליתא להיא טעמא כגון דאיתנהו כולהו בבי כנשתא אמרינן ליה **דכיון דאתקן אתקן**:

רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ה (כשליכא אורחין בביהכ"נ הוי ברכה לבטלה)

וכיון דהלכתא כשמואל המקדש בבית הכנסת אי ליכא אורחין נראה דהויא ברכה לבטלה...ומהשתא הוי ברכה לבטלה אם אין שם אורחין וה"ר יונה פירש דאינה ברכה לבטלה דהא דאמרינן דאין קידוש אלא במקום סעודה היינו מדרבנן ואסמכוה רבנן אקראי וקראת לשבת עונג. ועיקר הקידוש מן התורה הוא כדכתיב זכרהו על היין בכניסה. הלכך כיון שיש בני אדם שאינם יודעים לקדש נהגו לקדש בבית הכנסת כדי שיצאו ידי קידוש מן התורה. והא דקאמר אין קידוש אלא במקום סעודה לא משמע כפירושו דמשמע שאינו קידוש כלל. וכן הא דאמר רבה ובקדושא דהכא לא נפקיתו. ועוד קשה מאי קאמר לשמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא נימא להוציא מי שאינו יודע לקדש בביתו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בית הכנסת סימן קנא

סעיף א

בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין נוהגין בהם * (א) א **קלות ראש כגון: שחוק והתול** (ב) **ושיחה בטילה**, * (ג) **ואין אוכלים ושותים בהם** ולא מתקשטין בהם ולא מטיילין בהם ולא נכנסים בהם * בחמה (ד) מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, * **ות"ח ותלמידיהם** (ה) **מותרים** (ו) **לאכול ולשתות** <א> **בהם**, (ז) ב **מדוחק**, * (ח) **וי"א דבבה"מ אפי' שלא מדוחק** (ט) **שרי** (ר"ן פ' בני העיר). * ואין מחשבים בהם חשבונות, אא"כ הם של מצות, כגון: קופה של צדקה ופדיון שבויים, ואין מספידים בהם אא"כ יהיה ההספד ג לאחד מגדולי (י) העיר, שכל בני העיר מתקבצים ובאים להספידו; ואם צריך ליכנס בהם לצרכו, כגון לקרוא לאדם, יכנס ויקרא מעט או יאמר דבר (יא) שמועה, (יב) ואח"כ יקראנו, כדי שלא יהא נראה כאילו נכנס לצרכו; ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות, יאמר לאחד מהתינוקות: קרא לי פסוק שאתה קורא בו או ישהה מעט ואח"כ יצא, שהישיבה בהם מצוה, שנאמר: אשרי יושבי ביתך (תהילים פד, ה) (שיעור הישיבה, (יג) כדי הלוך ב' פתחים), (לדעת הי"מ בסי' צ' סוף סעיף כ').

סעיף ד

(יז) **לצורך בהכ"נ, מותר לאכול** (יח) ד **ולישן בתוכו**, (יט) ומטעם זה ישינים בליל יום הכפורים בבהכ"נ; **ואפילו לצורך מצוה אחרת, כגון כשנקבצים** (כ) ה **לעבר השנה בבהכ"נ, מותר לאכול שם**.

משנה ברורה סימן קנא

(ה) מותרים וכו' - **וה"ה** [ד] **דאם הוצרכו אנשי העיר לפי שעה להאכיל בהם אורחים עניים או להשכיבן שם דמותר אבל זהו רק דוקא** [ה] **בבתי כנסיות שבחוצה לארץ** [ו] **ויש אוסרין גם בזה ונראה** [ז] **דבמקום הדחק אין להחמיר בזה**:

(ו) לאכול ולשתות - **וה"ה** [ח] **לישן דשרי אבל** [ט] **לעשות קפנדריא או ליכנס בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים וכל הני דלקמן וכ"ש שחוק והיתול ושיחה בטלה אסורים דאטו ת"ח אינו מוזהר על מורא המקדש**:

(ז) מדוחק - **היינו שהיה מקום דחוק לתלמידים והוצרכו לאכול שם והמ"א כתב דלאנשים הלומדים שם בקביעות לעולם שעת הדחק הוא דאם יצטרך לילך לאכול ולשתות בביתו בודאי יתבטל מלימודו אבל אם אין לומדים בבית הכנסת ובבית המדרש אסורים לאכול ולשתות שם וכן הסכימו כמה אחרונים**:

(ח) וי"א דבית המדרש וכו' - **אף דקדושת ביהמ"ד חמורה יותר מביהכ"נ** כדלקמן בסימן קנ"ג ס"א ס"ל **דלענין חכמים ותלמידיהם** [י] **שלומדים שם בקביעות התירו להם אפילו שלא מדוחק משום דביהמ"ד הוא ביתו ולאו דוקא אכילה ושתיה** [יא] **דה"ה לכל תשמישיהם שרי**:

(ט) שרי - עיין בלבוש וב"ח שמצדדים כן לדינא [יב] וכן נראה שאין להחמיר לאנשים שלומדים שם כל היום:

(יז) לצורך ביהכ"נ - **כגון מי ששומר אותו** וכה"ג:

(יח) ולישן בתוכו - **ולא יכניס מטתו לשם** [מ"א] **ובא"ר חולק עליו וכן בחידושי רע"א** עי"ש:

(יט) ומטעם זה וכו' - ר"ל כדי לשמור הנרות:

(כ) לעבר השנה - **עיין במ"א שהביא בשם הגהת סמ"ק דלא הותר בסעודת מצוה אלא כגון סעודת עיבור שנה שאין בה קלות ראש שהיתה עשויה בפת וקטניות בלבד ור"ל לאפוקי סעודת מצוה שיש בה שכרות אסור אף בבית המדרש** [פמ"ג ע"ש] [יד] **ומ"מ הנוהגין להקל לעשות סעודת סיום הש"ס בביהמ"ד מפני שאין להם מקום אחר מרווח לזה אין למחות בידם דיש להם על מי לסמוך**:

ביאור הלכה סימן קנא סעיף א ד"ה * ואין אוכלין

* ואין אוכלין ושותין בהם - **אסור לשתות מים בביהכ"נ ובביהמ"ד למי שאינו ת"ח תשובת רשב"ש סימן רע"ד והמנהג עתה ששותין העם מים בביהכ"נ** [ברכי יוסף] **ואפשר שסומכין העולם על הסוברין דבתי כנסיות שבח"ל על תנאי הן עשויין ומועיל אף בישובן. ולפ"ז בא"י אין טעם להתיר ונראה דמי שלומד בביהמ"ד אפילו שלא בקביעות יש להקל בזה כשצמא לשתות די"ל דהוי בזה צורך מצוה כדי שלא יתבטל מלמודו** וכדבסעיף ד'. **ועצם הדין דאכילה לא נזכר בשו"ע אם דוקא קבע או אפי' עראי אסור** ועיין בס"ג דלענין שינה בביהכ"נ נזכר דאפילו עראי אסור ופה לא נזכר ש"מ לכאורה דוקא קבע או דילמא דאפילו עראי לא עדיף עכ"פ משתיה **ומ"מ צ"ע**:

רמב"ם הלכות שבת פרק כט

הלכה ח

אין קידוש אלא במקום סעודה, כיצד לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר, אבל אם קידש ל בזוית זו אוכל בזוית שניה, **ולמה** מ **מקדשין** * **בבית הכנסת מפני האורחין שאוכלין ושותין שם**.

טור אורח חיים הלכות שבת סימן רסט

ונוהגין בכל המקומות שש"ץ מקדש בבה"כ ואני תמה היאך נתפשט זה המנהג דהא קי"ל כשמואל שאין קידוש אלא במקום סעודה ולדידיה אין מקדשין בבה"כ אלא לאפוקי אורחין דאכלי ושתי בבי כנישתא דלדידהו הוי מקום סעודה וכיון דהשתא ליכא אורחין דאכלי התם קרוב הדבר להיות ברכה לבטלה: והמקדש בב"ה אין לו לשתות מיין של קידוש דכיון שאינו יוצא בו שאינו לו במקום סעודה אסור לו לטעום עד שיקדש במקום סעודה אלא יתן לתינוק ושפיר דמי דהא דאמרינן (פסחים קו א) המברך צריך שיטעום לאו דוקא הוא אלא ה"ה נמי אם טעים אחר שפיר דמי **ורב נטרונאי כתב שמקדשין בבהכ"נ אף ע"פ שאין אוכלין שם אף על פי שאין קידוש אלא במקום סעודה אפי' הכי מקדשין בה מפני שהטעמת יין של קידוש של שבת רפואה היא** ומה שטועמין כל הציבור לא שחובה היא לטעום אלא שחובה לשמוע קידוש בלבד וכיון ששמעו הציבור הקידוש יצאו ידי חובתם ואין צריכים לטעום **וזה שמקדש ונותן לציבור משום רפואה ליתן על עיניהם** דאמרינן

פסיעה גסה נוטלת אחת מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ובמאי מהדר ליה בקידושא דבי שמשי **הילכך כיון דאיכא מן הציבור דלית להו יין תיקנו לקדש בבהכ"נ על היין משום רפואה ע"כ וכל דבריו תמוהין מ"ש שיוצאין בשמיעה בלא טעימה תמה על עצמך היאך יוצאין אפילו בטעימה כיון שאינו מקום סעודה ולא עוד אלא שאסורין לטעום כדפי' וגם מ"ש שתיקנו לקדש משום רפואה זה לא מצינו שלא תקנו אותו אלא משום אורחין וכיון דליכא אורחין ראוי היה שלא לקדש ואי איישר חילי אבטליניה וכ"כ רב האי שאם אין אורחין אין מקדשין בבהכ"נ**:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסט

סעיף א

<א> **נוהגין לקדש בבהכ"נ, ואין למקדש לטעום מיין הקידוש אלא** (א) א **מטעימו לקטן**, (ב) דאין קידוש אלא במקום סעודה (וע"ל סי' רע"ג). **ומעיקרא לא נתקן אלא בשביל אורחים** ב **דאכלי ושתי** (ג) **בבי כנישתא**, (ד) להוציאם י"ח, **ועכשיו אף על גב דלא אכלי אורחים בבי כנישתא לא בטלה התקנה, זהו טעם המקומות שנהגו לקדש בבהכ"נ. אבל** ג **יותר טוב להנהיג** (ה) **שלא לקדש** [ג] **בבהכ"נ, וכן מנהג ארץ ישראל.** הגה: ונהגו (ו) לעמוד בשעה שמקדשין בבית הכנסת.

משנה ברורה סימן רסט

(ה) שלא לקדש וכו' - **ובמדינתנו** [ג] **נוהגין לקדש בבהכ"נ בשבת ויו"ט בלבד בליל א' של פסח אין לקדש בבהכ"נ** [תפ"ז עי"ש]. [ד] **ומהדרין אחר יין ונוהגין לקנות בדמים המצוה מי שיתן יין לבהכ"נ לקידושא ואבדלתא ואין לבטל המנהג כי הרבה גאונים יסדוהו כמ"ש הרשב"א**:

ונחית מאיגרא לארעא והדר מקדש

שפת אמת מסכת פסחים דף קא עמוד א

שם בגמ' זימנין סגיאין כו' והדר מקדש **משמע דלכתחילה עשה כן שקידש באיגרא והדר מקדש כי נחית ולכאורה אסור לעשות כן דאפי' אם נאמר דלא הוי ברכה לבטלה מה שמקדש שלא במקום סעודה [כיון דעכ"פ מהני הקידוש שלא במקום סעודה להתיר לו לשתות הכוס לדעת השר מקוצי שהביא המרדכי] מ"מ גורם ברכה שא"צ לקדש שנית וצ"ל דקידש מקודם להוציא אחרים האוכלים שם והדר מקדש לעצמו ויותר נראה דלא קידש רק פ"א וה"ק והדר מקדש דאע"ג שהי' לו הכל מוכן למעלה מ"מ לא קידש כיון שלא הי' בדעתו לאכול שם עד דנחית מאיגרא ואח"כ מקדש**:

מתעקרא לכו שרגא ולא מקדש לכו בבית אכילה (האם נר שבת מעכב הקידוש והסעודה)

רשב"ם מסכת פסחים דף קא עמוד א (המציאות היא שבלי נר לא תאכלו אבל אינו מעכב)

דילמא מיתעקרא לכו שרגא. **ולא תאכלו ואפי' אתם הולכין לישן בלא אכילה** בקידוש דהכא לא נפקיתו ידי קידוש כו':

תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד א (המציאות היא שבלי נר לא תאכלו אבל אינו מעכב)

ובקידושא דהכא לא נפקיתו - **ומה שלא היה מקפיד על סעודת שבת שלא לאכול בלא נר כדפי' בקונטרס היינו משום שיוכלו לעשות למחר שלש סעודות או שמא יוכלו לאכול במקום שיש שם נר ואין יין**.

רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ה (המציאות היא שבלי נר לא תאכלו אבל אינו מעכב)

יש רוצים להביא ראיה מכאן שאין מקדשין אלא לאור הנר ומפרשי מתעקרא לכון שרגא ולא תוכלו לקדש בלא נר. וליתא דה"פ ולא תאכלו בלא נר אבל אם היו רוצים לאכול בלא נר היו יכולים לקדש ועל מה שלא היו אוכלים לא היה מקפיד לפי שיכולין לקיים שלש סעודות למחר. וקי"ל כשמואל דאין קידוש אלא במקום סעודה. ואף על גב דקי"ל כרב באיסורי וגם רבי יוחנן סבר כרב דאמר אף ידי יין נמי יצאו ונהי דאיתותב ביין בקידוש לא איתותב. **מכל מקום הלכה כשמואל כיון דהנהו אמוראי סברי כוותיה. והמקדש שרוצה לאכול במקום אחר יכול לקדש לאוכלים שם דלדידהו הוי מקום סעודה.** וכן משמע הכא דמסתמא אחד מבני העיר מקדש בבית הכנסת להוציא האורחין. **והמקדש כיון שדעתו לקדש בביתו אין לו לשתות כי אסור לו לטעום עד שיקדש.**

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף קא עמוד א (המציאות היא שבלי נר לא תאכלו אבל אינו מעכב)

ולא מקדש לכו ולא מתאכל לכו - כך גרסת הספרים וגרסת הרב אלפסי ז"ל **כלומר לא מקדש לכו משום דלא מתאכיל לכו דאין קדוש אלא במקום סעודה ולאו דוקא לא מתאכיל לכו בלא נר אי בעו אלא אורח' דמילתא נקט דאין דרך לאכול בלא נר**.

רש"י מסכת שבת דף כה עמוד ב (נראה שהנר אינו מעכב)

חובה - **כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יממא**, בפרק בתרא דיומא (עה, ב).

מרדכי מסכת פסחים תוספת מערבי פסחים [רמז תריא] (הנר מעכב לקידוש)

[שם] אדאזליתו לביתייכו איתעקרא לכו שרגא ובקידושא דהכא לא נפקיתו **פי' כי צריך נר לקידוש אבל משום סעודה אין חששא כי יכולין לאכול בלא נר**:

תוספות מסכת שבת דף כה עמוד ב (נראה שהנר מעכב לסעודה)

הדלקת נר בשבת חובה - **פי' במקום סעודה דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג** אבל מהדלקת נר גופיה לא הוה פריך אביי דפשיטא דחובה היא דהתנן (לקמן דף לא:) על ג' עבירות נשים כו' על שאינן זהירות בהדלקת הנר.

שינוי מקום בקידוש במקום סעודה לעומת ברכת הנהנין

	קידוש במקום סעודה	קביעות לברכה ראשונה	
רי"ף ור"ח	מפינה לפינה אסור	מפינה לפינה מותר אבל ממקום למקום בבית אסור	הר"ן – יש הבדל בין קביעות סעודה בלחם מקביעות סעודה ביין
רשב"ם	מפינה לפינה מותר אבל ממקום למקום בבית אסור	ממקום למקום בבית מותר אבל מבית לבית אסור	מהר"ם חלאווה – יש הבדל בין קידוש דבעינן מקום סעודה ממש ומקום פיתא גרים לשנוי מקום
תוספות והרא"ש	מפינה לפינה מותר אבל ממקום למקום בבית אסור	מפינה לפינה מותר אבל ממקום למקום בבית אסור	התוס' משנים את הגרסא רק לגבי שנוי מקום למפינה לפינה כדי לתאם את הסוגיות
שו"ע		מפינה לפינה מותר אבל ממקום למקום בבית אסור	
ביאור הלכה		נראה לפי דעתו ע"פ מנהג העולם שאפי' מחדר לחדר מותר	

<u>רי"ף מסכת פסחים דף כ עמוד א</u>
ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל אין קדוש אלא במקום סעודה מ"ט דכתי' וקראת לשבת ענג במקום שקראת שם תהא עונג **סבור מינה הני מילי מבית לבית אבל מפינה לפינה לא** אמר להו רב חנן בר תחליפא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דשמואל ואפילו מארעא לאיגרא הוה מקדש...**ויתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרן שנוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא מבית לבית אבל מפינה לפינה לא**

<u>רבינו חננאל מסכת פסחים דף קא עמוד א</u>
סבור מינה הני מילי מבית לבית אבל מפינה לפינה בחד ביתא לא ואסיקנא דשמואל אפי' מארעא לאיגרא הוה הדר מקדש

<u>רבינו חננאל מסכת פסחים דף קא עמוד ב</u>
אמרי משמיה דרב הונא הא דאמר שנוי מקום צריך לברך לא אמרו אלא מבית לבית אבל מפנה לפנה לא

<u>רשב"ם מסכת פסחים דף קא עמוד א</u>
ה"מ. **דאין קידוש אלא במקום סעודה אלא מבית לבית אבל ממקום למקום מבית לעליה א"צ לחזור ולקדש**:

<u>תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד א</u>
אבל ממקום למקום בחד ביתא - פי' מחדר לבית או מבית לעליה כמו מאיגרא לארעא **אבל מפינה לפינה יש קידוש כי היכי דלא חשוב שינוי מקום בסמוך** ולקמן גבי שינוי מקום דקאמר לא שנו אלא מבית לבית ומיהו שני מקומות בחד בית קרי ליה מבית לבית **ומיהו י"ס דגרסי' הכא מפינה לפינה** כו'.

<u>רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ה</u>
אמר להו רב ענן בר תחליפא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דשמואל ואפי' מאיגרא לארעא הוה מקדש. וה"ה מחדר לחדר. אבל מפנה לפנה בבית אחד אפי' טרקלין גדולים א"צ לברך. **והכי אמרי' בשמעתין דמפנה לפנה לא חשיב שינוי מקום. והכא גרסינן ממקום למקום ולקמן גרסי' מפנה לפנה. ומבית לבית דלקמן היינו ממקום למקום דהכא.**

<u>ר"ן על הרי"ף מסכת פסחים דף כ עמוד א</u>
אבל מפינה לפינה לא. **ואף על גב דלעיל גבי אין קדוש אלא במקום סעודה מסקינן דאפילו מפינה לפינה היינו טעמא משום דקביעות סעודה לא הוי אלא במקום סעודה ממש שאין דרך בני אדם לקבוע מקום סעודה בתוך כל הבית אבל גבי שתיית היין אין אדם מייחד מקום מיוחד בבית לשתייתו הילכך משמע דבפת ומיני דגן דאדם קובע באכילתן מקום מיוחד כל ששינהו אפילו מפינה לפינה צריך לברך** ושנוי מקום דאמרינן צריך לברך היינו בין שהלך למקום אחר ולא חזר למקומו בין שהלך וחזר למקומו דהא והא שנוי מקום מיקרי וצריך לברך והכי מוכח לקמן בסמוך:

<u>מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף קא עמוד א</u>
הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא מבית לבית אבל מפינה לפנה לא - **ולא דמי לקדוש דבעינן מקום סעודה ממש ומקום פיתא גרים אבל הכא בעקירות גמורה תליא מילתא ומפנה לפנה לא הוה עקירות**. ופי' שנוי המקום בין שהלך למקום אחר ואכל שם כהא דבני אדם שקדשו בביהכ"נ בין שהלך וחזר למקומו הראשון שינוי מקום מיקרי כהא דחברים שהיו מסובין ויצאו וחזרו (דאיתיא השתא עלה דעלמא) לא שנא.

<u>שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעח</u>

סעיף א

(א) <א> **היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו** (ב) <ב> **והלך** (ג) **לבית אחר**, (ד) או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו * (ה) לפתח ביתו וחזר, **הואיל ושינה מקומו** (ו) א **צריך לברך** (ז) [א] **למפרע על מה שאכל**; (ח) **וחוזר ומברך בתחלה** * **המוציא, ואח"כ יגמור סעודתו**; אבל אם דבר עמו בתוך הבית, אף על פי ששינה מקומו (ט) **מפנה לפנה, א"צ לברך**. הגה: ((י) ועיין לקמן סימן רע"ג (יא) **אם היה** ב **דעתו לאכול במקום אחר לא מיקרי שנוי מקום, והוא שיהיו שני המקומות** * (יב) **בבית א'** וע"ל סימן קפ"ד).

<u>ביאור הלכה סימן קעח</u>

* המוציא - **ואם הפליג והסיח דעתו נוטל ידיו ומברך גם נטילת ידים ואם לא הסיח דעתו משמירת ידיו יש לעיין בדבר לענין נטילה**:

* בבית אחד - **עיין במשנה ברורה דהיינו בחדר אחד כ"כ המ"א ושארי אחרונים דמחדר לחדר אף בבית אחד הוי שינוי מקום** וכ"מ בסימן רע"ג ובס"א כאן [עי"ש בטור וב"י שסוברים כן בפשיטות] **אלא דאם רואה מקומו הראשון או שהיה דעתו בזה בשעת ברכה יש להקל בזה כמ"ש למעלה בס"א ולפ"ז אם אכל פירות ומשקין שאין טעונין ברכה במקומן ונכנס באמצע לחדר אחר שאין רואה מקומו הראשון אסור לו לאכול שם בלא ברכה לכו"ע** [דאף לדעת ההג"ה לקמיה בפירות ומשקין מודי] **ואף בחזר למקומו יהא טעון ברכה לכתחלה**. **<u>והנה ד"ז אף שהוא כתוב בכמה אחרונים קשה מאד להזהר בזה וכמדומה שאין העולם נוהגין כן וחפשתי במקורי הדין ומצאתי שאין דין זה מבואר דהמעיין בפסחים ק"א בתוד"ה אבל וברא"ש שם יראה דזהו רק לפי גירסתם דגרסי בגמרא גבי קידוש אבל ממקום למקום וכו'</u>** [**ולדידהו דין קידוש במקום סעודה ושינוי מקום שוין**] **אבל אם נגרוס אבל מפנה לפנה לא נהיה מוכרחים לומר דסובר הגמרא דמפינה לפינה ומחדר לחדר שוים אחרי שהם תחת גג אחד ואם נחמיר במחדר לחדר ה"ה דצריך להחמיר במפינה לפינה** [דאל"ה מאי מייתי הגמרא ראיה מרב ענן דהתם הוי מאיגרא לארעא] **וא"כ כד מקילינן אח"כ במפינה לפינה לענין שינוי מקום נכלל בענין זה גם במחדר לחדר דדוקא במבית לבית מקרי שינוי לענין שינוי מקום <u>וכלישנא דגמ' שם ל"ש אלא מבית לבית</u> בין דין שינוי מקום לדין קידוש במקום סעודה**

דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן

	דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן	דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן
הרמב"ם והרשב"ם	כל שצריך ברהמ"ז או ברכה שמעין שלש פת, ויין, וכל ז' המינים	מים ופירות כל שמברך עליו בורא נפשות
הרי"ף והתוספות והרא"ש	פת וחמשת מיני דגן	ז' המינין (חוץ מחטה ושעורה), יין וכל שמברך עליו בורא נפשות
הר"ח והרשב"א	רק פת	שאר אוכלים כל שאינו מברך עליו ברהמ"ז
שו"ע	י"א ז' המינים וי"א דוקא מיני דגן	
רמ"א	י"א רק פת	
הגר"א	ונראה דשיטת התוס' עיקר שדוקא מיני דגן	
משנ"ב	דעת האחרונים: ז' המינים דעת הגר"א: דוקא מיני דגן	

<u>רמב"ם הלכות ברכות פרק ד</u>
הלכה א
כל המברך ברכת המזון או ברכה אחת מעין שלש צריך לברך אותה א במקום שאכל, אכל כשהוא מהלך יושב במקום * שפסק ויברך, אכל כשהוא עומד ב יושב במקומו ויברך, שכח לברך ברכת המזון ונזכר קודם שיתעכל המזון שבמעיו מברך במקום שנזכר, ואם היה מזיד חוזר למקומו ומברך, ואם בירך במקום שנזכר יצא ידי חובתו, וכן אם בירך כשהוא עומד או כשהוא מהלך יצא ידי חובתו, ג **ולכתחלה לא יברך ברכת המזון ולא ברכה שמעין שלש אלא כשהוא יושב ובמקום שאכל**.

<u>הגהות מיימוניות הלכות ברכות פרק ד הלכה א</u>
[א] **וכן פירש רשב"ם וכן פסק רבינו שמחה דכל שהוא מז' המינין טעון ברכה במקומו וכן פירש"י אמנם ר"י פירש דאין טעון ברכה אלא פת שצריך לברך אחריו ברכת המזון וכן פר"י אלפס וכן מצאתי בשם רב עמרם גאון** עד כאן:

<u>רשב"ם מסכת פסחים דף קא עמוד ב</u>
בדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן. **כגון מים או פירות שאינן טעונין ברכה חשובה בפני עצמם אלא בורא נפשות רבות הלכך א"צ לברך במקומן אחריהן דודאי כיון דעמד והלך במקום אחר עמידתו זו היא גמר סעודתו** והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה:
אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן. **כלומר ברכה חשובה בפני עצמן** (והלכך) צריכין במקומן **כגון שבעת המינין דאית בהו ברכה אחת מעין שלש הואיל ולא בירך אחריהן והלך במקום אחר לסעוד על דעת קביעות הראשונה הלך לברך ברכה אחת על שתיהן ולפניהן נמי א"צ לחזור ולברך**. מהכא שמעינן דהא דתנן (ברכות דף נא ב) מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים כו' **ושמעינן מינה דלכתחלה צריך לברך במקומו בשבעת המינין מיירי דאיכא כעין ברכת המזון ברכה אריכתא וחשיבותא מעין שלש**:
לקיבעיה קמא הדר. **כלומר על דעת סעודה הראשונה הוא אוכל עכשיו לסיים סעודתו. וא"ת אמאי אותיבניה לרבי יוחנן מהך ברייתא תיובתא הא איכא לתרוצי ברייתא כרב חסדא** בשאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן ומילתיה דרבי יוחנן בשטעונין והלכך אין צריך לברך ליכא לתרוצי הכי **דרבי יוחנן סתמא קאמר שינוי מקום אינו צריך לברך בכל דבר הנאכל קאמר מדלא פירש שהאמורא יש לו לפרש דבריו יותר מן הברייתא ועוד יודעין היו האמוראין שהשיבו מההיא ברייתא לרבי יוחנן דבכל מקום קאמר רבי יוחנן שינוי מקום אינו צריך לברך אבל הברייתא שקדמה להם הרבה יש להם לפרש כן וכן**:

<u>רי"ף מסכת פסחים דף כ עמוד א</u>
הא דאמרת שנוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא **בדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פירות ויין אבל בדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון פת ומיני דגן אין צריך לברך המוציא** מ"ט לקבעיה קמא הדר

<u>תוספות מסכת פסחים דף קא עמוד ב</u>
אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן - **פירש רשב"ם** כגון מים ופירות שאין צריכין אחריהם ברכה חשובה מעין שלש ומה"ט א"צ לברך במקומן הלכך עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן כגון יין וכל ז' מינין לקיבעא קמא הדר והא דתנן ברכות (דף נא.) מי שאכל ושכח

ולא בירך לכתחלה צריך לברך במקומו בכל ז' מינים מיירי **ובריתא דמייתי בסמוך לא גרסינן לשתות יין מדמדקדק הגמ' דאיירי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן מדקתני עקרו ולא דייק מדקתני יין שהוא מז' מינין אבל בברייתא דתניא כוותיה דרב חסדא גרסי' יין ומיהו קשה דאי הוה יין בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן א"כ אמאי איתותב ר' יוחנן לעיל** דרבי יוחנן איירי ביין דאמאי דקאמר ר' יוחנן אף ידי יין נמי יצאו קאמר ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר שינוי מקום א"צ לברך ובריתא איירי בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומן **ועוד דא"כ פליג רב חסדא ארב ושמואל** דאמרי לעיל ידי יין לא יצאו **ולכאורה משמע דלא פליג אלא עם רב ששת עוד קשה דאמר בירושלמי** ס"פ כיצד מברכין היה אוכל במזרחה של תאנה ובא לו במערבה צריך לברך אלמא בז' מינין נמי שינוי מקום צריך לברך ודוחק לומר דאתיא כרב ששת שאין הלכה כמותו **לכך נראה דיין וכל ז' מינין לא הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהם במקומן אלא פת וכל מיני פת שמברכין עליו המוציא או שמא כל מיני מזונות שיש בהם מה' מינין הוו בכלל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן ולהאי פי' נמי לא גרסינן בברייתא דבסמוך לשתות יין ולא בדתניא כוותיה דרב חסדא דבפת או בה' מינין מיירי קצ**ו וכן הלכה בכל דבר חוץ מפת ומיני מזונות שהם מחמשת מינין א"צ ברכה אחריהם במקומן ושינוי מקום

עיקר דהא בפ' כל הבשר (חולין דף קז:) אמר השמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לפי שמסיח דעתו **ולא משמע שיצטרך בכל פעם לברך ברכת המזון ועוד דלקמן** גבי חד בריך אכסא קמא ואכסא דברכתא בפה"ג ומייתי ראיה מהב וניבריך דאסור למישתי עד שיברך ואי בפה"ג מייתי שפיר אבל אי אסור למישתי עד שיברך ברהמ"ז מנא ליה דאחר ברכת המזון יצטרך לברך בפה"ג אף על פי שיש לדחות דמוכח שפיר דאי אחר ברהמ"ז אין מברך בפה"ג דלא הוי הפסק בהב וניבריך אמאי אתסר למישתי אבל לא משמע הכי מדלא פי' עד דברכיתו ברכת המזון ובפה"ג **וסברא הוא כיון דהב וניבריך הוי הפסק כאילו כבר בירכו סגי בברכת בפה"ג כמו אחר ברהמ"ז והא דתניא בתוספתא דברכות** בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו לדבר עמו אין צריך לברך כו' הפליג צריך ברכה למפרע וכשהוא חוזר צריך ברכה לכתחלה **לאו כשחזר טעון ברכה למפרע אלא כשרוצה לצאת ומיירי שקראו להפליג ומברך שמא ישהה כדפרי' ותדע דאמר בפ"ג דיומא** (ד' ל.) דיבר עם חבירו והפליג טעון נטילת ידים ומשמע דה"ה ברכת המוציא **אבל ברהמ"ז לא קאמר דצריך ומיירי שלא ידע מתחלה שיפליג ואין הלכה כאותן ברייתות אלא אפילו ברכה לכתחלה לא צריך דקי"ל כרב חסדא דאמר לקיבעי' קמא הדר והנהו ברייתות וההיא דתוספתא אתו כרבי יהודה.**

<u>רמב"ם הלכות ברכות פרק ד</u>

הלכה ג

היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר, או שהיה אוכל וקראהו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזר **הואיל ושינה ה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך בתחלה המוציא ואחר כך יגמור סעודתו.** +/השגת הראב"ד/ היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה היא וכל שכן אם רואה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל.+

הלכה ד

חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה אם הניחו שם זקן או חולה חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואינן צריכין לברך שנייה **ואם לא הניחו שם אדם כשהן יוצאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה.**

שינוי מקום (הלכה כרב חסדא או כרב ששת)

<u>רי"ף מסכת פסחים דף כ עמוד ב</u> (רב ששת)

וקשיא לרב חסדא אמר רב נחמן בר יצחק [דף ק"ב ע"א] מאן תנא עקירות ר' יהודה היא וכו' **וקאמרי רבואתא הלכתא כרב ששת דתניא כוותיה ואף על גב דשני רב נחמן בר יצחק לא סמכינן אשינויא:**

<u>רמב"ם הלכות ברכות פרק ד</u> (רב ששת)

הלכה ג

היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר, או שהיה אוכל וקראהו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזר **הואיל ושינה ה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך בתחלה המוציא ואחר כך יגמור סעודתו.** +/השגת הראב"ד/ היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה היא וכל שכן אם רואה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל.+

הלכה ד

חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה אם הניחו שם זקן או חולה חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואינן צריכין לברך שנייה ואם לא הניחו שם אדם כשהן יוצאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה.

<u>רשב"ם מסכת פסחים דף קב עמוד א</u> (רב חסדא)

ה"ג תניא כוותיה דרב חסדא חברים שהיו מסובין לשתות יין כו'. **והיינו כרב חסדא דאמר דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן א"צ לברך והא בהדיא מסייעא לרב חסדא מדקתני יין אבל בההיא דלעיל לא תנא יין בהדיא.** מיהו שמעינן משמעתין שינוי יין אין צריך לברך ברכת היין אבל מברך הטוב והמטיב. **שינוי מקום בשבעת המינין שטעונין ברכה לאחריהן במקומן מעין שלש כגון אוכל בבית זה וחזר ואכל בבית אחר קודם שבירך אחריהן או שאכל בבית זה והלך לשוק וחזר וגמר סעודתו בבית אחר בכל אלו אין צריך לחזור ולברך תחלה דלקיבעיה קמא הדר דהא תניא כוותיה דר"ח. אבל שאר פירות ומשקין שאינן משבעת המינין שאינן צריכין ברכה לאחריהן במקומן ואכל בבית זה וחזר ואכל בבית אחר צריך לברך תחילה אבל מפינה לפינה בבית אחד אין צריך לברך** כדתניא במתניתא דבי רב הינק [שם]. ומשום דקבעי למיתני ועקרו רגליהן כדי לילך לבית המדרש הלכך נקט חברים תלמידי חכמים:

<u>רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ו</u>(רב חסדא)

כתב רב אלפס ז"ל וקאמרי רבוותא הלכתא כרב ששת דתניא כוותיה ואף על גב דשנייה ר"נ בר יצחק לא סמכינן אשינויא. **ורשב"ם פסק כרב חסדא** משום דתניא כוותיה **ונראה כדבריו. ולא ידענא למה כתב רב אלפס לא סמכינן אשינויא דרב נחמן בר יצחק אין שינויא מבורר בגמרא יותר מזה** דכיון דמצא ברייתא דעקירות רבי יהודה ופליג אתנא קמא דבמה דברים אמורים דברייתא דברי הכל פליג אתנא קמא ואם כן ברייתא קמייתא דפריך מינה לרב חסדא יחידאה הוא ואמאי פסיק כיחידאה. **ועוד דתניא כוותיה דרב חסדא ויש ספרים שכתבו בהן תניא כוותיה דרבי יוחנן וכן כתוב במגילת סתרים דרבינו נסים ולא נהירא לי גירסא זו דאין זו שיטת הש"ס דבתר דמסיק דברי האמוראים בתיובתא דלימא בתר הכי תניא כוותיה. והא דאמרינן שינוי מקום צריך לברך היינו ברכה ראשונה להבא. אבל ברכה אחרונה למפרע אין צריך לברך דשינוי מקום הוה כהיסח הדעת.** ואמרינן בפרק כל הבשר (דף קז ב) גבי היסח הדעת השמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לפי שהסיח דעתו ואינו יודע אם יתנו לו יותר הלכך צריך לברך ודבר זה ביארתי יפה בפרק כיסוי הדם (סימן ה'):

<u>כסף משנה הלכות ברכות פרק ד</u> (מסביר למה הרי"ף פסק כרב ששת)
הלכה ד
[ד] חברים שהיו יושבים וכו'. שם (פסחים ק"א:) ...**וכתב הרי"ף** וקאמרי רבוותא הלכתא כרב ששת דת"כ ואף על גב דשני רב נחמן לא סמכינן אשינויא. **וכתב עליו הרא"ש ז"ל** ולא ידענא למה כתב הרי"ף לא סמכינן אשינויא דרב נחמן אין שינויא בגמרא מבורר יותר מזה דכיון דמצא ברייתא דעקירות רבי יהודה ופליג את"ק וא"כ ברייתא קמייתא דפריך מינה לרב חסדא יחידאה היא ואמאי פסיק כיחידאה עכ"ל. **ואני אומר דכיון דאשכחן בפרק זה בורר** (סנהדרין כ"ד כ"ה) **דאיפלגו ריב"ל ור' יוחנן דלריב"ל כל מקום שאמר ר' יהודה בד"א אינו אלא לפרש דברי חכמים ור' יוחנן קאמר שהוא לחלוק וכתבו התוספות והר"ן פרק בני העיר דריב"ל ור"י הלכה כריב"ל וכיון שכן לפום קושטא ליכא פלוגתא בין ר' יהודה ות"ק וקשיא לרב חסדא** אלא דשני רב נחמן דאפשר לרב חסדא למימר דס"ל דבמה ד"א לחלוק והוא דאמר כת"ק וההיא ברייתא כרבי יהודה **ומכיון דקי"ל דבמה ד"א לפרש ממילא קם לה הלכה כרב ששת ושינויא דרב נחמן לא סמכינן עלה. ודע שבגמרות שלנו גרסינן תניא כוותיה דרב חסדא** חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהם וחזרו אינן צריכים לברך וכתב הרא"ש ועוד דת"כ דרב חסדא, וי"ס שכתוב בהם ת"כ דרבי יוחנן וכן כתוב במגילת סתרים דרבינו נסים גאון ולא נהירא לי גירסא זו עכ"ל הרא"ש. **ונ"ל דאפילו אי גרסינן ת"כ דרב חסדא ל"ק להרי"ף דאיכא למימר מדלא אותבוה מינה לרב ששת אלמא דלא קשיא ליה מההיא ברייתא דיחידאה היא ורב ששת כת"ק א"נ דהוה קים ליה לגמרא דלא מיתניא בי רבי חייא ורבי אושעיא ולפיכך לא היתה כדאי לאותובי מינה. כך נ"ל לדעת הרי"ף ורבינו ז"ל כהרי"ף ז"ל**, וז"ש וכן אם היו מסובין לשתייה או לאכול פירות כלומר דאין חילוק בין מידי דסעודה ליין ופירות בכולהו שינוי מקום צריך לברך. אבל נשאר לדקדק בלשון רבינו דוכן משמע דלאשמועינן חידושא אתא ואיפכא הוא דהא בפירות אפילו רב חסדא מודה דצריך לחזור ולברך ובמידי דסעודה דהיינו דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם הוא דפליג. **ויש לומר דאכילה דלעיל הייתי מפרש מידי דאין טעונין ברכה לאחריהם במקומם ואתא לאשמועינן דה"ה לשתיית יין ואכילת פירות שבעת המינין שהם טעונין ברכה לאחריהם במקומן** כמ"ש בראש פרק זה דצריך לחזור ולברך ולא אמרינן לקבעיה קמא הדר:
ומ"ש והמשנה מקומו וכו'. שם (פסחים ק"א:) יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא הא דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא מבית מבית אבל ממקום למקום לא ותניא כוותיה:

<u>שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעח</u> (שו"ע כרב ששת והרמ"א כרב חסדא)
סעיף א
(א) <א> היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו (ב) <ב> והלך (ג) לבית אחר, (ד) או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו * (ה) לפתח ביתו וחזר, הואיל ושינה מקומו (ו) א צריך לברך (ז) [א] למפרע על מה שאכל; (ח) וחוזר ומברך בתחלה * המוציא, ואח"כ יגמור סעודתו; אבל אם דבר עמו בתוך הבית, אף על פי ששינה מקומו (ט) מפנה לפנה, א"צ לברך. הגה: ((י) ועיין לקמן סימן רע"ג (יא) אם היה ב דעתו לאכול במקום אחר לא מיקרי שנוי מקום, והוא שיהיו שני המקומות * (יב) בבית א' וע"ל סימן קפ"ד).
סעיף ב
חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו (יג) **לקראת חתן או לקראת כלה, אם הניחו שם** (יד) **מקצתן חוזרים למקומם וגומרין סעודתן ואינם צריכין** (טו) **לברך שנייה; ואם לא הניחו שם אדם,** (טז) **כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע,** (יז) **וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה;** (יח) ג <ג> וכן אם היו מסובין לשתות או לאכול פירות, **שכל המשנה מקומו הרי** (יט) **פסק אכילתו** (כ) ולפיכך מברך (כא) למפרע על מה שאכל, וחוזר ומברך שנית על מה שהוא צריך לאכול. **והמשנה מקומו** <ד> **מפנה לפנה** (כב) ד **בבית א'**, (כג) **אינו צריך לחזור ולברך;** (כד) אכל במזרחה של תאנה זו ובא לאכול במערבה, (כה) ה צריך לברך. הגה: (כו) <ה> **ויש חולקים בכל מה שכתוב בסי' זה, רק סוברים ששנוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת, ולכן אם שינה מקומו למקום אחר א"צ לברך אלא לפני מה שרוצה לאכול, אבל לא על מה שכבר אכל;** (תוס' ורשב"ם והרא"ש ומרדכי פרק ע"פ וטור) <ו> **ודוקא שלא הניח מקצת חברים בסעודה ואכל מדברים שאינן צריכין ברכה במקומם,** (כז) **אבל אם הניח מקצת חברים או אפילו לא הניח** * (כח) **ואכל** ו **דברים שצריכין ברכה במקומם, אפי' מה שרוצה לאכול אחר כך א"צ לברך** (סמ"ק וא"ז); <ז> **ולכן מי שפסק סעודתו והלך לבית אחר,** (כט) **או שהיה אוכל וקראו חברו לדבר עמו אפי' לפתח ביתו או למקום אחר, כשחוזר לסעודה א"צ לברך כלל, דהא פת צריך ברכה במקומו לכולי עלמא; מיהו * אם הסיח דעתו כשחוזר,** (ל) **ודאי * צריך לברך על מה שרוצה לאכול אח"כ** (ב"י ורשב"א). (לא) ז **ואין חילוק בין חזר למקום שאכל כבר ובין** (לב) **סיים סעודתו במקום אחר** (רמב"ם פ"ד ור"ן). **וכן נוהגין במדינות אלו, מ"מ** (לג) **לכתחלה לא יעקר** (לד) **ממקומו** * (לה) **בלא ברכה,** * (לו) ח **דחיישינן שמא ישכח מלחזור ולאכול** (הר"ר מנוח ור"ן); **מיהו לצורך מצוה * עוברת, כגון שהגיע זמן תפלה, מותר** (כל בו הל' פסח) ועיין סי' קפ"ד.

<u>משנה ברורה סימן קעח</u>
הנה מפני שהסימן הזה יש בו פרטים רבים ע"כ אקדים לזה הקדמה קצרה כדי להקל על המעיין. הנה בענין שינוי מקום [היינו שהתחיל לאכול והלך למקום אחר ורוצה לאכול שם או שרוצה לחזור למקומו הראשון ולאכול שם] **קי"ל דצריך לחזור ולברך ויש בזה ג' דברים שצריך לבאר. א) מהו שינוי מקום אם מבית לבית או מחדר לחדר. ב) באיזה דברים שייך דין שינוי מקום. ג) אם שינה מקומו מה דינו בזה** ונחזור לבאר אחד אחד. ענין שינוי מקום הוא לא מיבעיא אם הלך באמצע אכילתו מבית זה לבית אחר בודאי הוי שינוי מקום ואפילו אם יצא רק חוץ לפתח ביתו בתוך אכילתו ג"כ בכלל שינוי מקום הוא ואינו מועיל אפילו היה דעתו לזה בשעת ברכה שישנה מקומו **ואפילו אם שינה רק מחדר לחדר ג"כ סוברים הרבה פוסקים דהוא שינוי מקום** [ועיין במש"כ בזה בבה"ל] **אך בזה יש חילוק דאם היה דעתו בשעת ברכה לשנות המקום מחדר לחדר מותר כיון שהוא תחת גג אחד. ומזוית לזוית אפילו טרקלין גדול לא הוי שינוי מקום כלל כיון שהוא חדר אחד ואין צריך כלל דעתו לזה. ובאיזה דברים שייך שינוי מקום איתא בזה פלוגתא בגמרא** [פסחים ק"א ע"ב] **דרב ששת סבר בין אם אכל פת ובין שאכל פירות ושארי משקין דינם שוה בזה דצריך לחזור ולברך ורב חסדא סבר דוקא אם אכל דבר שאין טעון ברכה במקומו ר"ל כגון פירות ומשקין שאין מחויב דוקא לברך ברכה אחרונה שלהן במקומו הראשון וע"כ אמרינן דתיכף שעקר ממקומו נתבטל קביעתו וצריך לחזור ולברך כשירצה לאכול עוד אבל אם אכל פת** [**וי"א דה"ה כל דבר**

שהוא משבעת המינים] שהוא דבר שצריך לברך במקומו דוקא וע"כ אמרינן בהו דאפילו אם עקר ממקומו עדיין לא נתבטל קביעותו הראשונה **וכל היכא שאוכל על דעת קביעות הראשונה הוא וכאלו יושב במקומו דמי ואין צריך לברך עליו המוציא ונחלקו הפוסקים בזה הרמב"ם וסייעתו פסקו כרב ששת דבכל גווני צריך לברך וזהו טעם שני סעיפים הראשונים והרא"ש וסייעתו פסקו כרב חסדא וזהו דעת הגהת הרמ"א שהובא בסוף סעיף ב'. וכל זה הוא לענין לחזור ולברך אבל לכתחלה אין לעקור ממקומו לכו"ע בכל גווני. ומה דינו של שינוי מקום נחלקו הפוסקים ג"כ בזה הרמב"ם וסייעתו סוברים דמשחזר למקומו בתחלה צריך לברך בהמ"ז [או הברכה אחרונה כשאכל דבר שחייבין עליו לברך ברכה אחרונה] על האוכל שאכל מקודם ואח"כ יחזור לברך ברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול עתה** וזהו המוזכר בסעיף א' **ושארי פוסקים סוברים דאין צריך לברך רק הברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול אבל הברכה אחרונה יוצא במה שמברך אחר אכילה השניה ויהיה קאי על שניהן וזהו המוזכר בריש הג"ה שבסוף ס"ב ולמעשה נקטינן הכל כדעת הפוסקים המובא בהג"ה** ויתר פרטי הדינים המסתעפים לזה יבואר הכל אי"ה בתוך הסימן ועתה נתחיל לבאר את דברי הסימן:

<u>משנה ברורה סימן קעח</u>

(ב) והלך וכו' - **ואפילו לא נשתהא שם כלל שתיכף חזר למקומו הראשון אפ"ה שינוי מקום מקרי** וכדלקמיה **וכ"ש אם רוצה לגמור סעודתו במקום השני**:

(יא) אם היה דעתו - **ר"ל** [ו] **שבשעת ברכה חשב לאכול גם במקום ההוא**:

(יב) בבית אחד - היינו [ז] תחת גג אחד ואפילו מחדר לחדר או מבית לעליה ואף שאין רואה מקומו [ח] וה"ה אם רואה מקומו הראשון שאכל שם אפילו דרך חלון ואפילו מקצת מקומו נמי מועיל אף שלא היה דעתו מתחלה. ודוקא מחדר לחדר באותו בית [ט] **אבל מבית לבית אף שסמוכין זה לזה מסתפקים האחרונים דאפשר דאין להקל ע"י ראית מקום. ודע שלפי המבואר לקמן בהג"ה דאנו נוהגין כהפוסקים שלא לברך ע"י שינוי מקום כשעומד באמצע סעודת פת** [י] **תו אין נ"מ לדינא כל החילוקים האלו שהזכרנו לענין שינוי מקום רק לענין מסובין לאכול פירות ושארי משקין דבהם לכו"ע שייך דין שינוי מקום**:

(יג) לקראת חתן וכו' - **וה"ה כשיצא** [יא] **לדבר הרשות והא דנקט לקראת חתן לרבותא דבלא הניחו שם אדם צריך לברך בהמ"ז מקודם שיצאו אף שיוצאין לדבר מצוה**:

(כא) למפרע - **ובזה א"צ לחזור למקומו דוקא אלא יכול לברך אפילו במקום השני דרק בפת מצותו לכו"ע לחזור ולברך במקומו** כדלקמן בס"ה:

(כו) ויש חולקים וכו' - **בתרתי פליגי על דעה ראשונה אחד דהם לא מצרכי ברכה למפרע לעולם מחמת שינוי מקום ורק ברכה לכתחלה קודם שיאכל שנית דחשיב רק כהיסח הדעת ולא כמה שסילק סעודה הראשונה לגמרי וע"כ הברכה אחרונה עולה לשניהם וגם ס"ל דגם זה שצריך ברכה ראשונה הוא רק בעומד בסעודת פירות או משקין דתיכף ביציאתו חוץ לפתח ביתו נפסקה סעודתו [אם לא הניח שם מקצת חברים** [כא] ואפילו הלך רק לעשות צרכיו לקטנים] **אבל בפת ומיני דגן שצריכין לחזור ולברך במקומן לא נפסקה הסעודה בהיציאה וא"צ אף ברכה ראשונה וכאלו לא שינה מקומו כלל אם לא שהסיח דעתו מלאכול עוד וכדלקמיה**:

(כח) ואכל דברים וכו' - **כתב במ"א סימן ר"י דוקא כשאכל כזית דאם אכל רק פחות מכזית פת קודם שיצא דינו כמו פירות דהא א"צ לברך אחריו וממילא מיד שיצא לחוץ צריך ברכה ראשונה אף שחזר למקומו וע"כ צריך ליזהר** [כב] **לכתחלה שלא לצאת ממקומו אף מחדר לחדר [היכי שאין רואה מקומו] קודם שיאכל כזית**:

(לא) ואין חילוק בין וכו' - אלעיל קאי והיינו באוכל דברים הטעונין ברכה במקומו ולא הניח מקצת חברים ואשמעינן דאף כשמסיים סעודתו במקום אחר ג"כ א"צ לברך דעל סמך סעודה ראשונה אוכל **אבל כשאוכל דברים שאין טעונין ברכה במקומן כגון פירות וכיו"ב [או ששותה משקין] אף שהניח מקצת חברים לא מהני אלא כשחוזרין לחבורתן לסעודתן הראשונה אבל לאכול או לשתות במקום אחר צריכין ברכה לכתחלה** [מ"א וש"א]:

(לג) לכתחלה לא יעקור - **ר"ל אף שעומד באמצע סעודת פת** [כג] **ורוצה לצאת ע"מ לחזור ולאכול ולברך דלדעה זו אינו מצריך שום ברכה ביציאתו מ"מ לכתחלה לא יצא דחיישינן שמא ישכח לחזור ולאכול ולברך במקומו** [או [כד] שישהא עד שירעב ויפסיד בהמ"ז לגמרי] **ואם מזמינים לו לאכול פת במקום אחר דאז לא שייך האי חששא כיון שהולך לאכול שם ויברך שם אחר אכילתו כמ"ש בס"ד** [כה] **אפ"ה לכתחלה לא יעקור ממקומו עד שיברך דרק בדיעבד כשכבר יצא אמרינן דמותר לו לאכול ולברך במקום השני דגם שם מקומו הוא אבל לכתחלה מצותו לברך במקומו שאכל קודם שיצא אם לא שהיה דעתו בשעת המוציא לאכול גם שם דאז חשיבי שניהם מקומו ומותר אף לכתחלה ואפילו מבית לבית מהני מחשבתו לדעה זו וכן נהגו כשהולכין לסעודת נשואין שמכוון מתחלה לאכול שם**:

(לו) דחיישינן וכו' - **ואפילו אם לא אכל פת אלא פירות ושארי דברים** [כו] **משמע מכמה אחרונים דנכון ליזהר** [כז] **לכתחלה שלא לצאת ממקומו עד שיברך ברכה אחרונה**:

(מ) וחזר ואכל - **ואף דלדעת המחבר לעיל בסעיף א' וב' אסור לאכול במקום השני על סמך סעודה הראשונה אלא צריך לברך מקודם בהמ"ז על אכילה ראשונה והמוציא על להבא** [לב] וגם דעתו לא מהני מבית לבית צ"ל דכאן מיירי [לג] שכבר אכל דאז מברך במקום השני דגם זה מקומו הוא **ולפי מה שאנו נקטינן כדעת ההג"ה לעיל בסעיף ב' רק לכתחלה אין לעקור ממקומו עד שיברך במקומו אבל אם כבר עקר מותר לאכול כאן על סמך סעודה הראשונה ואם היה דעתו לזה מהני בסעודת פת אף לעקור לכתחלה מבית לבית וכנ"ל**:

<u>ביאור הלכה סימן קעח</u>

סעיף ב

* ואכל דברים שצריכין ברכה וכו' - **היינו שמתחלה אכל דברים הצריכים ברכה במקומן אבל במקום שהלך עתה בתוך הסעודה אפי' שתה יין** [ומיירי שבירך מתחלה על היין בסעודת הפת] **או מים א"צ לברך דהא ע"כ צריך לחזור לקביעותו הראשון והוי כעומד באמצע הסעודה** [מ"א בשם תוס' וש"א]:

* צריך לברך על מה וכו' - **וצריך ג"כ ליטול ידיו ולא יברך** [אחרונים]:

* בלא ברכה - **משמע מזה דדעת הרמ"א דכשהוא יוצא טעון ברכה ובאמת המעיין בהר"ן יראה דדבריו שם הוא רק לשיטתו דע"י עקירה ממקומו נחשב כגמר סעודה וצריך אח"כ ברכה לכתחלה ולכן כתב דצריך לברך גם בהמ"ז קודם שיצא אף דאפשר לשוב ולברך חיישינן שמא ישכח וכמו בכל גמר סעודה** דהכי קי"ל בסימן קפ"ד **משא"כ לדעה זו דלא נחשב ע"י היציאה לגמר סעודה דחוזר לסעודתו לאכול בלי שום ברכה כלל מנ"ל להצריך לכתחלה בהמ"ז קודם שיצא ואדרבה הלא יש בזה משום ברכה שא"צ כשמברך באמצע סעודתו ואח"כ מצאתי שהגרע"א בחידושיו עמד בזה עי"ש. אמנם נראה לומר דמקור דברי הרמ"א הוא מתוספות והרא"ש שכתבו לשיטתם הנ"ל בהג"ה דבהמ"ז למפרע לעולם א"צ ע"י שינוי מקום לכו"ע דאינו אלא כהיסח הדעת דמצריך רק ברכה לכתחלה ואפ"ה כתבו דמשום עצה טובה שמא ישהא עד שירעב ויפסיד הבהמ"ז צריך לברך כשעוקר ממקומו לצאת וכן רמז הגר"א בביאורו מקור לדין זה מדברי התוספות וא"כ מסתברא לכאורה לומר דזה שייך גם לדידן דס"ל כר"ח ומ"מ אפשר לומר דזהו נמי רק לרב ששת שם דמצריך ברכה ראשונה עכ"פ מן הדין ביציאתו דחשיב כהיסח הדעת ולכן אמרינן דיברך גם בהמ"ז קודם יציאתו שמא ישהא עד שירעב כיון דבלא"ה הסיח דעתו מאכילתו אבל למאן דס"ל דא"צ ברכה לכתחלה כשחוזר לסעודת פת דלא חשיב היסח הדעת לדידיה גם בהמ"ז א"צ כשיוצא אף מצד עצה טובה דלא שייך לברך באמצע סעודה וכנ"ל. והנה לכאורה יש להוכיח זה מברייתא גופא דקאמרה דכשהניח שם זקן וחולה א"צ ברכה כשיוצא ולא ברכה לכתחלה כשחוזר והיינו אף מצד עצה טובה** והטעם בע"כ הוא כמו שכתבנו דכיון דלא חשיב היסח הדעת אין שייך לברך וא"כ ממילא ה"ה לדידן דסבירא לן דלעולם אין חשיב היסח הדעת **אבל זה יש לדחות דאפשר דהטעם הוא דכיון דהניח שם זקן או חולה לא ישהא כ"כ אבל כשלא הניח חיישינן לזה וזה אפשר דגם ת"ק דר' יהודה מודה לזה ולא פליגי אלא לענין כשחוזר אי טעון ברכה לכתחלה אבל באמת כן מוכח מברייתא שניה דס"ל לת"ק בהדיא דסבירא לן להלכה כוותיה דאף כשיוצא אין טעון ברכה והיינו ע"כ כמו שכתבנו משום דעומד באמצע סעודה. <u>ואחר העיון נראה דמקור דברי הרמ"א יש להם סמך מדברי הכלבו והמאור ע"ש במאור דדייק מדקתני בברייתא ראשונה לקראת חתן וכן בשניה לבהכ"נ או לבהמ"ד משמע דדוקא באופן זה אמרו דמותר להם לעקור משום דהוא דבר מצוה אבל בלא"ה לא</u>** ויותר מזה מוכח שם בהמאור דאפילו ר' יהודה דמיקל בשהניח מקצת חברים הוא משום דהוא דבר מצוה אבל בלא"ה אין לו לעקור ממקומו דחיישינן דלמא ממשיך ולא הדר לברוכי בדוכתיה [ופליגי ת"ק ור"י דת"ק סבר דכיון שעוקר רגליו לדבר מצוה אין לנו לחוש דלמא ממשיך אף בלא הניח מקצת חברים ור"י סבר דאין לנו להקל בזה רק בשהניח דאל"ה הוי כגמר סעודה לפי שיטתו שם]. **אמנם עדיין קשה דבאמת גם בדברי הכלבו לא נזכר דיברך בהמ"ז קודם שיצא וגם במאור לא נזכר בהדיא ולא כתב רק דלדבר הרשות אסור לו לצאת דלמא ממשיך וכו' ואפשר דכונתם בזה שיגמור סעודתו ויברך אבל לא שיברך בהמ"ז באמצע סעודתו ויצא לדבר הרשות ואח"כ כשיבוא לגמור סעודתו יברך עוד ויגרום ברכה שא"צ** [ויתכן דזהו ג"כ כונת המאור בסוף דבריו שכתב עד שיברכו דהיינו שיגמור סעודתו ויברך] **<u>ואפשר דגם כונת הרמ"א הוא כן דיגמור סעודתו ויברך וצ"ע</u>. אכן אם הוא משער שאפשר שיפלוג הרבה מסתברא דיברך מקודם ובפרט אם לא הניח מקצת חברים בודאי נכון לברך ואין לחוש לברכה שא"צ כי נוכל לצרף לזה דעת המחבר דסתם כהרמב"ם והגאונים דפסקו דבכל גווני משיצא מפתח ביתו צריך לחזור ולברך**:

* דחיישינן וכו' - **עיין במ"ב אף דבמאור משמע דבדברים שאין טעון ברכה במקומו מותר לו לעקור לכתחלה אף לדבר הרשות קודם שיברך** [והא דקאמר בדף ק"ב ע"א בגמ' דטעונין ברכה למפרע כשיוצא אף לרבנן צע"ג לדידיה ואפשר דכונת הגמרא דבזה רשות לו לברך משא"כ בדברים הטעונין ברכה במקומן לרבנן אין רשאי לברך כשיוצא כיון דס"ל דכשיחזור א"צ ברכה לכתחלה נמצא דכשמברך ברכה למפרע גורם ברכה אח"כ לכתחלה בכדי] **מ"מ לטעם התוספות והרא"ש שכתבו דשמא ישהא כתבו כמה אחרונים דשייך אף בדברים שאין טעונין ברכה במקומן ובפרט דבזה נפסקה האכילה ביציאתו דבלא"ה צריך ברכה לכתחלה כשיאכל אח"כ**:

* עוברת - כ"כ בכלבו אבל במאור לא משמע כן דהוא לא כתב רק דלדבר הרשות אסור **ובפרט לפי דברי התוספות והרא"ש בפ' כיסוי הדם דהא דקאמר דטעונין ברכה למפרע הוא רק משום עצה טובה בעלמא שמא ישהה מסתברא דהיכא דהוא לדבר מצוה אפילו אינה עוברת אין לחוש לזה** וקצת הוכחה ג"כ לזה דאי מיירי הברייתא כשהמצוה עוברת אי יברך בהמ"ז מקודם אמאי מחמיר ר' יהודה בשלא הניח מקצת חברים לברך בהמ"ז קודם שיעקור:

<u>חיי אדם חלק א כלל נט</u>

סעיף ט

אם בירך על איזה דבר בחדר זה ולא אכל ממנו והלך לחדר אחר, אף על גב שלא הפסיק בדיבור, אף על פי כן צריך לחזור ולברך, אם לא שהיה דעתו לכך בשעה שבירך (עיין בא"ר בשם ב"ח סימן קע"ח), כדלעיל כלל ה' סימן י':

סעיף י

ונראה לי דהוא הדין אם אחז האוכל בידו ובירך עליו כאן ואוכל והולך לחדר אחר, אם לא היה דעתו מתחלה לכך, צריך לחזור ולברך, דכל פתיתה ופתיתה הוא דבר אחר, והראשונה כבר נאכלה (עיין מ"א סימן רי"ז ס"ק ג' ובסימן תרל"ט במ"א שם):

סעיף יא

הולכי דרכים, מותרים לאכול בדרך הליכתם אם היה דעתם מתחלה לכך בשעת ברכה. וכן ללקוט פירות ולאכול אף על גב שאינם רואים מקומם הראשון בין מחמת שהאילנות מפסיקים ובין מחמת ריחוק הדרך, אף על פי כן אין צריכים לברך[א]:

<u>שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן נז</u>

בענין אלו שנותנים תמיד בפיהם מיני מתיקה שקורין קענדי וטשואינגאם איך הוא לענין ברכה מדין שינוי מקום מע"כ ידידי הרב הגאון הצדיק המפורסם מגזע תרשישים מוהר"ר שלו' יחזקאל שרגא רבין /רובין/ הלברשטאם שליט"א האדמו"ר מציעשינאוו.

הנה באלו שנותנים תמיד בפיהם מיני מתיקה שקורין קענדי וטשואינגאם ומברכים בביתם והולכים לעסקיהם במקומות אחרים ואוכלין בדרך וגם במקומות האחרים שהוא שינוי מקום שהדין שצריך לחזור ולברך, ורצה כתר"ה מתחלה לומר דכיון דלא מפסיקין מלאכול אלו הרגילין בזה אין שינוי מקום הפסק. והוכיח זה מתירוץ המג"א אליבא דמהר"מ בסימן ח' ס"ק י"ז דכיון שהטלית קטן שבירך עליו בביתו עדיין עליו לא הוי שינוי מקום הפסק דרק באכילה שהראשונה אזדא לה הוא הפסק, וא"כ אלו האנשים שאין מפסיקין באכילתן גם באכילה א"צ לברך בשינוי מקום. ואח"כ נסתפק כתר"ה דאולי יש לדחות דבטלית קטן ממש אותה המצוה עדיין עליו אבל הכא אף שלא הפסיק בין אכילה לאכילה מ"מ אכילה אחרת היא. ותו דהר"מ הא רק נסתפק בזה והוי עכ"פ ספק ברכה.

והנה מה דמספקא ליה לכתר"ה פשיטא ליה להח"א כלל נ"ט סעיף י', שכתב דאף אם אחז האוכל בידו ובירך עליו כאן ואוכל והולך לחדר אחר אם לא היה דעתו מתחלה לכך צריך לחזור ולברך דכל פתיתה ופתיתה הוא דבר אחר והראשונה כבר נאכל עיין שם, הרי סובר דאפילו בלא הפסיק נמי אכילה אחרת היא והוי בדין שינוי מקום. ומה שכתב אם לא היה דעתו מתחלה לכך, הוא משום דאיירי בבית אחד מחדר לחדר ששם מהני דעתו לכך שלא יהיה בדין שינוי מקום כדכתב שם בסעיף ה', אבל ה"ה לבית אחר ולשוק שאף בדעתו לכך הוא בשינוי מקום, נמי לא יועיל מה שאכל בלא הפסק. והביאו במ"ב /סי' קע"ח/ ס"ק ל"ט.

אבל לכאורה יש לעיין בזה דכיון דאיתא במג"א סימן רי"ז סק"ג <u>דשינוי מקום אינו מחייב לברך באותו הדבר עצמו</u> דלכן בהיה בחנותו של בושם ובירך ויצא בדעתו לחזור אינו מברך שנית אף שהיה שינוי מקום כיון שהן אותן הבשמים עצמן, ודימה זה לסוכה כשיצא מסוכתו ע"ד לחזור שא"צ לברך כיון שהיא אותה הסוכה. ואף שכתב שם עוד תירוץ דבריח אינו מחוסר מעשה אלא מריח ממילא ולכן מהני דעתו, משמע שתירוץ השני לא פליג על הראשון אלא שתירוץ השני מוסיף דאף כשהובא שם בחנות בשמים אחרים נמי א"צ לברך אף דלתירוץ הראשון היה צריך לברך בבשמים אחרים כדכתב לעיל מזה והוסיף לתירוץ שני דכיון שהוא בלא מעשה א"צ לברך אף בבשמים אחרים. ומוכרח זה דהא בסוכה ג"כ צריך מעשה לפי מה שנוהגין שאין מברכין אלא כשאוכלין, ומ"מ אינו מברך כיון שהוא באותה הסוכה עצמה שבירך עליה. **וכן מפורש במג"א סי' ח' ס"ק י"ח דמטעם זה שלובש אותו טלית עצמה א"צ לברך כשפשטו אדעתא לחזור ולהתעטף בו כי"א הראשון שברמ"א כהא דיצא מן הסוכה אף שהתם מחוסר מעשה דעיטוף עיין שם, אלמא דלדין של תירוץ הראשון גם תירוץ האחרון מודה וכן פוסק המג"א לדינא וכן כל האחרונים** עיין במ"ב שם /סי' קע"ח/ ס"ק ל"ז.

וא"כ מאחר שבירך על הפרי עצמו שאוחז בידו והולך ואוכל בלי הפסק מאותו הפרי עצמו שבירך עליו מ"ט יצטרך לברך עליו מדין שינוי מקום, בשלמא בהפסיק אכילתו שייך חלוקו דהמג"א, דכיון שאכילה אחרת היא ל"ד לטלית דאף שג"כ לבישה אחרת היא, מ"מ מה שעושה לבישה האחרת ממש באותה טלית עצמה מחשיבה כלבישה אחת. אבל בלא הפסיק שאכילה אחת ממש היא אף שהם בשני מעשים לא גרע משתי לבישות בהפסק שרק מה שהיא אותה הטלית עצמה עושה להחשיבם כלבישה אחת, דהא מצד שהן שני מעשים אינו כלום דגם בטלית הם בשני מעשים**, <u>והוא משום דגם בשני מעשים יש להחשיבם כמעשה אחד אם יש במה לצרפם, וחידש המג"א דבזה ששני המעשים נעשים בסוכה אחת וטלית אחת מצרף להחשיבם כמעשה אחד, א"כ באכילה אחת בלא הפסק שודאי אף שהם בשני מעשים מצטרפין לחשיבות אכילה אחת כ"ש דלא הי"ל לברך בשינוי מקום</u>**. והמג"א איירי בהפסיק באכילתו, **אבל הח"א שאיירי בלא הפסיק מ"ט מחייב לברך שנית. ואין לומר דכיון דבאכילה הם בשני מעשים יש בהכרח הפסק, דמ"ש מכל התורה כולה שבתוך כדי דבור לא נחשב הפסק**, ומדין קריעה שאף במת אחר קריעתו בתכ"ד יוצא ידי קריעה בנדרים דף פ"ז חזינן עוד יותר שתכ"ד לא רק שלא נחשב הפסק ומצטרף אלא שנחשב ממש כבת אחת כמו שהקריעה והמיתה היו בב"א ממש דאל"כ לא היה שייך לצאת בהקריעה שהיתה קודם המיתה שעדיין לא היה שייכות חיוב קריעה. **וא"כ ודאי אף שהיתה אכילתו בשני מעשים יש להחשיב כאכילה אחת שהרי כיון שהיו בתכ"ד הוא כאכלן בב"א שודאי הם אכילה אחת**.

<u>ונמצא שיש לפסוק כחדוש הח"א רק בהפסיק באמצע יותר משיעור תכ"ד</u> דאף שגמר לאכול במקום האחר מה שהתחיל במקום שבירך, יצטרך לברך על מה שיתחיל אחר כדי דבור עוד לאכול אף מאותו הפרי דכל פתיתה ופתיתה הוא דבר אחר אבל בלא הפסיק רק תכ"ד לא יצטרך לברך.

והנה אף דין זה דבהפסק יצטרך לברך בשינוי מקום אף שגמר לאכול שם מה שהתחיל לאכול במקום שבירך שזה כתבתי שיש לפסוק כהח"א, נמי אינו דין מוסכם לכו"ע דהא מהר"מ מסתפק בזה לפירוש המג"א וכדכתב גם כתר"ה, דלכן היה מסופק מהר"מ בבירך על הט"ק בביתו שאולי אין לו לברך על הטלית גדול בביהכ"נ משום שלא שינה מקומו מאחר

קיום המצוה דציצית שבירך עליה אף שמהברכה הרי שינה מקומו, **דהקיום שבכאן בשביל אותה הברכה עושה שלא יתחשב שינוי מקום ורק שאכילה שאזדא לה גם מעשה האכילה שבירך עליה נחשב שינוי מקום, ואף בפשט הטלית שבירך עליו והפסיק הרבה בלא היסח דעת אינו מברך שם על הטלית האחר כיון שלא שינה מקומו אחר שפשט עיין שם, נמצא שגם באכילה בהניח בפיו במקום שבירך ויצא לחוץ שאף להח"א רשאי לגמור אכילתו בלא ברכה אחרת בכאן א"צ גם לברך על מה שיאכל במקום השני אף אחר שיפסיק טובא כשלא הסיח דעתו כיון שלא שינה מקומו אחר שפסק מלאכול**, ולמה שבארתי שכל זמן שלא הפסיק ביותר מתכ"ד נחשבו אכילה אחת ויכול לאוכלם בלא ברכה אחרת, לא יצטרך לברך לצד זה דמהר"מ אף כשיפסיק כבר אכילתו ביותר מתכ"ד אם לא ישנה המקום אחר שפסק. **אבל כיון דהש"ע פוסק כהרא"ש ור' ירוחם לדעתו בב"י שפליגי על מהר"מ וסברי דהליכה הוי הפסק שלהמג"א הוא מטעם שינוי מקום אלמא דסברי דקיום הדבר אינו עושה שלא יתחשב שינוי מקום, ומהר"מ רק נסתפק אינו מוציא ספקו של מהר"מ מודאן של הרא"ש ור' ירוחם ואין לחוש לספקו של מהר"מ אף להחמיר. ולכן באכילה אף שגמר בכאן אכילתו שבירך עליה פוסק שפיר הח"א דצריך לברך על אכילה השניה**, שלדידיה הוא אף בלא הפסק, ולמה שבארתי הוא על אלו שיאכל אף שם אחר שיפסיק יותר מתכ"ד.

ועיין בנש"א כלל י"ב סעיף ה' שמפרש בטעם מהר"מ דהספק שלו הוא דאולי שינוי מקום לא שייך במצוה שמחוייב לעשותה והכריח כן מתה"ד שהביא לשונו הב"י שפשט הטלית גדול ביציאתו מביהכ"נ שמשמע שפשט בביהכ"נ דלא כהמג"א שדחק לומר שפשט בביתו, שזה א"א דאם היה יכול לילך בחוץ מביהכ"נ לביתו עם הט"ג היה לובשו להט"ג בביתו והולך עמו לביהכ"נ ולא היה הולך בלא ציצית, (ופלא קצת שהנש"א כתב משום שהיה עושה כמצוה מן המובחר לילך מעוטף בטלית לביהכ"נ שהוא מה שאיתא ברמ"א סימן כ"ה סעיף ב' והרי יותר מזה הי"ל לומר שלא היה הולך בלא ציצית, ואף להר' משה פרנס שהביא הב"י שמהר"מ לבש הט"ק בביתו בלא ברכה הי"ל לומר שלא היה צריך ללובשו בלא ברכה כי היה לובשן לשתיהן אחר שבירך על אחת מהן שעדיף מללבוש בלא ברכה), ומ"מ לא בירך על הט"ק עד אחר שהסיח דעתו, **אלמא דהספק שלו הוא דאולי לא שייך כלל דין שינוי מקום במצוה**. וכן הא צריך לפרש להט"ז סימן ח' ס"ק י"א שמפרש מדין הפסק דהליכה וכשהקשה ע"ז ומסיק דהליכה לא הוי הפסק תירץ דאיירי בהניח תפילין בביתו אחר שלבש הט"ק והוי ברכת התפילין הפסק אבל דין שינוי מקום לא סבר כלל והוא מטעם הנש"א והנש"א מפרש שמהר"מ נסתפק בזה. **ולפ"ז לא מצינו כלל מי שמסתפק לענין שינוי מקום אם הקיום עושה שלא יתחשב שינוי מקום, ואדרבה הא למה שנסתפק מהר"מ אם יברך שהוא לפ"ז שמא שייך דין שינוי מקום גם במצוה להנש"א, ראיה שהקיום אינו עושה כלום ונחשב שינוי מקום. ולכן פשוט מה שפסק הח"א שעשיית הדבר שבירך עליו אינו פוטר מברכה כשאוכל אכילה אחרת שם במקום השני. אך אף אם נפרש כהמג"א בדעת מהר"מ ניחא מה שפסק כן כדבארתי**.

<u>אבל נראה דאף למה שבארתי דכל שלא הפסיק נחשבו אכילה אחת וא"צ לברך בשינוי מקום, הוא רק על אלו שהיתה ברכתו מיוחדת אליהם דהם כשלא היה הפסק נחשבו אכילה אחת</u> ואותה האכילה שבירך עליה, אבל אם לא היתה הברכה מיוחדת אליהם אף שהוא באופן שפטור לברך אליהם /עליהם/ באותו מקום שבירך על מה שאכל כהא דבסימן ר"ו סעיף ה' בהביאו לו עוד פירות כשעדיין מונחים לפניו גם מהראשונים ואף שהיה בדעתו על כל מה שיביאו לו שלכו"ע א"צ לברך עיין שם, **<u>מ"מ במקום אחר שיש בעצם לברך פעם שניה מדין שינוי מקום ורק שעל אותה האכילה שהתחיל בברכתו א"צ לברך בשינוי מקום, ואותה האכילה אין שייך להחשיב על האחרים שהביאו לו אף שהיה נפטר מלברך עליהם</u>**. ודמי זה למריח בבשמים אחרים שכתב המג"א דצריך לברך כשחזר מטעם שינוי מקום, אף שאיירי דלא היה צריך לברך עליהם באם לא יצא משם. **ולכן אפשר תלוי זה בדין נטל בידו פרי לאכלו ובירך עליו ונפל מידו ונאבד שבסימן ר"ו סעיף ו' דלהסוברין דבהיה בדעתו לאכול כולם א"צ לחזור ולברך, נחשבו כל מה שלקח עמו בכיסו לאוכלם, אותה האכילה שבירך עליה ויפטר מלברך בלא הפסיק ולהרא"ש שכתב הט"ז שם /סי' ר"ו/ בסק"ח ודעימיה דסברי דאפילו היה בדעתו לאכול הכל צריך לחזור ולברך**, שצריך לומר בטעמם דברכתו נחשבת רק ע"ז שאחז בשעת ברכה והשאר נפטרין ממילא, עיין בבאור הלכה שם, אין להחשיב אותה אכילה שבירך עליה רק המתיקה והפרי שאחז בידו שבירך עליה ממש אף שהיא גדולה ואכל ממנה קימעא קימעא ולא יצטרך לברך עליה על מה שאכל בלא הפסק דתכ"ד אף בשינוי מקום אבל על פרי ומתיקה אחרים אף שהיה דעתו גם עליהם ולא היה צריך לברך במקום הראשון יצטרך לברך בשינוי מקום אף בלא הפסק. **<u>ומכיון שנפסק בש"ע דא"צ לחזור ולברך בנפל אם היה דעתו לאכול מכולם בפירוש כדפי' המג"א יש להקל באלו שלקח עמו לאוכלן אף בשינוי מקום אם לא הפסיק ביותר מתכ"ד, אבל על אחרים שלקח בדרכו ובמקומות האחרים אף שהיה דעתו עליהם יצטרך לברך מצד שינוי מקום אף בלא הפסק כלל</u>**.

<u>יצא מזה דאותה חתיכה שהניח בפיו והלך עמה למקום אחר יכול לגומרה בלא ברכה אחרת לכו"ע אף להח"א. ואם הפסיק יותר מתכ"ד צריך לחזור ולברך על חתיכה אחרת אף מאותו הפרי ומאותה חתיכת מתיקה שבירך עליה, דאף שלמהר"מ אליבא דהמג"א יש ספק בזה באם לא היה שינוי מקום משעה שגמר אכילת החתיכה שבפיו, מ"מ לדינא אין לחוש לספקו</u> כיון שהש"ע פסק כהרא"ש ור' ירוחם דאזלינן בתר הברכה ולא בתר המעשה כפסק הח"א. אבל מסתבר שיש להקל ולאכול בלא ברכה אחרת אף כל הפרי וכל המתיקה שהיה גדול בכל הדרך ובכל המקומות אם לא הפסיק ביותר מתכ"ד. **<u>והרוצה להקל יותר לאכול גם מה שהכין בשעה שבירך לאוכלם בלא ברכה אחרת אם לא הפסיק ביותר מתכ"ד רשאי ג"כ, אף שבזה יש מקום לאסור להרא"ש והתוס' כיון דבש"ע ואחרונים נפסק דלא כותייהו כדבארתי</u>**.

והנה כל זה הוא כשהתחיל לאכול המיני מתיקה כשעדיין הוצרך להיות בביתו איזה זמן וחשב שגם כשילך אח"כ יאכל בדרכו ומקומות האחרים שיהיה, אבל כשהתחיל לאכול אף בביתו כשלא צריך להיות שם אלא מכין את עצמו לילך

לעסקיו, נראה שאף שהוא עדיין בביתו נחשב כמו שהוא בדרך. דכיון שהטעם כתב המג"א /סי' קע"ח/ בס"ק י"א משום שלא קבעו מקום לאכילתם הרי כיון שהוא מכין עצמו ללכת ועל דעת זה נתן המתיקה בפיו לאכול בדרך, הרי אף בביתו הוא ממש כשהוא כבר בדרך. וכעין זכר לדבר הוא מהוריות דף ד' שלר"ע החזיק בדרך לילך למדה"י אף שהוא עדיין בביתו נחשב ככבר הלך, ואף שהתם איכא טעמא דטרוד לשאול אם חזרו הב"ד והוי לענין זה ככבר הלך, הרי גם כאן איכא טעמא דהוא לא קבע מקום לאכילתו כמו בכבר הוא בדרך. ואיכא ראיה משם דכשאיכא הטעם דבדרך אף כשמכין לצאת להדרך נחשב כמו שהוא כבר בדרך. ואף לבן עזאי שפליג שם אפשר רק התם משום שאינו ממש אותו הטעם עצמו דבכבר הלך למדה"י א"א לו כלל לשמוע וכשהוא עדין בביתו אף שטרוד מלשאול אפשר לו עכ"פ לשמוע מאחר שכבר יודעין בעיר לכן אף שלא מצוי שישמע מצד טרדתו סובר שאין להחשיבו ככבר הלך, אבל הכא שהוא ממש אותו הטעם עצמו שיש בכבר הוא בדרך גם כשהוא עדיין בביתו אחרי שכבר הכין עצמו לילך לעסקיו יש להחשיבו אף לבן עזאי כמו שהוא בדרך.

היוצא לדינא דאם בירך כשהכין עצמו לילך מביתו אף שהיה בביתו הוא כהולכי דרכים וא"צ לברך פעם אחרת כ"ז שלא הסיח דעתו, ואף בלקח בדרך עוד מיני מתיקה כשהיה דעתו על זה והיה מצוי להשיג, דבלא מצוי להשיג הוא כלא היה דעתו עלייהו. ואם כבר אכל מתחלה כשהיה צריך עדיין להיות בביתו אף שחשב גם שילך אחר זמן קצר, לכתחלה יפסיק מלאכול ויברך כשיהיה בחוץ כדי לצאת גם דעת הח"א. ואם שכח ולא הפסיק לא יצטרך לברך פעם אחרת על אלו מיני מתיקה שלקח עמו מביתו כל זמן שלא יפסיק שיעור יותר מתכ"ד, וכשמפסיק יותר מתכ"ד אף בהמקום שאכל יצטרך לברך. ועל מיני מתיקה חדשים שלקח בדרך אף שחשב עלייהו ולא הפסיק יצטרך לברך זהו הנכון לע"ד למעשה.

ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.